

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

katedra humanitních věd

Diplomová práce

**Veřejná správa a politický proces v obci s rozšířenou
působností - Jaroměř**

Helena MOJIKOVÁ

© 2011 ČZU v Praze

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Akademický rok 2009/2010

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

Helena Mojiková

obor Veřejná správa a regionální rozvoj nav.- Hradec

Vedoucí katedry Vám ve smyslu Studijního a zkušebního řádu ČZU v Praze
čl. 17 odst. 2 určuje tuto diplomovou práci.

Název práce: **Veřejná správa a politický proces v obci s
rozšířenou působností - Jaroměř**

Osnova diplomové práce:

1. Úvod
2. Cíl práce a metodika
3. Literární rešerše
4. Charakteristika města
5. Politické subjekty
6. Komunální volby
7. Orgány samosprávy a jejich agenda
8. Závěr
9. Seznam použitých zdrojů
10. Přílohy

Rozsah hlavní textové části: 60 - 80 stran

Doporučené zdroje:

Balík, S. Česká komunální politika v obcích s rozšířenou působností. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008.

Balík, S. Komunální politika. Praha: Grada Publishing, a.s., 2009.

Brůna, M. Veřejná správa (po 1. lednu 2003). Praha: Institut pro místní správu, 2003.

Čmejrek, J. Obce a regiony jako politický prostor. Praha: Nakladatelství Alfa, s.r.o., 2007.

Novák, M. Systémy politických stran. Úvod do jejich srovnávacího studia. Praha:

Sociologické nakladatelství 1997.

Krejčí, O. Kniha o volbách. Praha: Victoria Publishing 1994.

Vedoucí diplomové práce: **doc. PhDr. Jaroslav Čmejrek, CSc.**

Termín odevzdání diplomové práce: duben 2011

L.S.

Vedoucí katedry

Děkan

V Praze dne: 15. 1. 2010

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou diplomovou práci "Veřejná správa a politický proces v obci s rozšířenou působností - Jaroměř" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího diplomové práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu literatury na konci práce. Jako autorka uvedené diplomové práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 30.11.2011

Poděkování

Děkuji doc. PhDr. Jaroslavu Čmejrkovi, CSc., vedoucímu mé diplomové práce, za odborné vedení, připomínky a rady, které mi poskytoval v průběhu zpracování této diplomové práce.

Veřejná správa a politický proces v obci s rozšířenou působností - Jaroměř

Public Administration and Political Process within a Municipality with Extended Powers – Town of Jaroměř

Souhrn

Od počátku 90. let byly v České republice prováděny kroky k decentralizaci veřejné moci. Došlo k obnovení obecního zřízení přijetím zákona č. 367/1990 Sb., resp. zákona č. 128/2000 Sb., o obcích. Následně byly vytvořeny vyšší samosprávné celky. Po zrušení okresních úřadů vznikly obce s rozšířenou působností, které vykonávají správní činnosti, čímž byly posíleny pravomoci obcí.

Diplomová práce se soustřeďuje na vývoj samosprávy města od roku 1994 v Jaroměři. Hlavní pozornost je zaměřena na volby. Cílem je zmapování složení povolebních koalic, účasti žen v zastupitelstvu a ve vedení města, volební chování voličů, volební účast, členství v politických stranách, a vliv reformy veřejné správy na vztah státní správy a samosprávy v agendě orgánů obce a poskytování informací občanům obce. Metodicky je diplomová práce založena na studiu dokumentů.

Jaroměř je obcí s rozšířenou působností. Ve městě mají některé politické strany svoji základní organizaci ČSSD, KSČM, ODS a KDU-ČSL. Všechny strany navrhuji pravidelně své členy a další kandidáty do voleb do zastupitelstva města. Strany proto doplňují své kandidátní listiny o osoby bez politické příslušnosti. Občané volí spíše právě kandidáty bez politické příslušnosti. Účast žen na kandidátních listinách se pohybuje kolem 15 %. V Jaroměři se ukazuje, že pravíkoví i levíkoví mohou spolupracovat ve prospěch města a vykonávat dobře veřejnou správu.

Ne všechny zajišťované agendy jsou vykonávány v souladu se zákonem. Rada města povoluje výjimky z obecně závazných vyhlášek pouhým usnesením. Při poskytování informací zcela chybí zveřejňování informací na úřední desce. Jedním z konkrétních výstupů diplomové práce je návrh jednacího řádu a návrh ceníku za poskytnutí informací.

Summary

Since the beginning of the 1990's there have been made some steps in decentralization of the public power. The municipal government has been re-established by accepting the Code of Law no. 367/1990, respectively the Code of Law no. 128/2000. Subsequently there have been created higher self-governing units. After dissolving the district councils there have been established municipalities with extended competence, which do the administration work, thus the municipality competence has been extended.

The bachelor's thesis focuses on the self-government development in the city of Jaroměř. The particular attention paid to the elections. The aim is to map the compound of the after-vote coalitions, women participation in the municipal council and in the town government, electoral behaviour of the voters, the poll, membership in political parties, the public authorities influence on the relationship between the state government and self-government in the agenda of the municipal authorities and giving information to the citizens of the municipality. Methodically is this thesis based on the study of documents.

Jaroměř is a municipality with extended competition. Some political parties have their basic organization in the town, such as: ČSSD, KSČM, ODS and KDU-ČSL. All parties regularly suggest their members and other candidates to the municipal council elections. The parties therefore complete their lists of candidates with those without political membership. The citizens rather vote the candidates without political membership. The participation of women in the lists of candidates ranges around 15%. In Jaroměř it can be seen that leftists and rightists can cooperate for the benefit of the town and cooperate well on the public administration.

Not all provided offices are carried out in accordance to the law. The municipal council permits exceptions from publicly binding regulations only by a resolution. At releasing the information to the public there is an absolute lack of publishing the information on the official notice board. One of the particular outputs of the thesis is a submission reference code and a submission of a price list on giving information.

Klíčová slova: Veřejná správa, Politický proces, Obec, Občané, Volby, Politické strany, Koalice, Kandidát, Reforma, Participace

Keywords: Public administration, Political process, Municipality, Citizens, Elections, Political parties, Coalitions, Candidates, Reformation, Participation

Obsah

1. Úvod	9
2. Cíl práce a metodika	10
3. Literární rešerše	11
3.1. Historie veřejné správy	11
3.2. Pojem veřejné správy – současnost	11
3.2.1. Veřejná správa jako činnost	12
3.2.2. Veřejná správa jako souhrn institucí	13
3.2.3. Správní dozor a kontrola veřejné správy	14
3.2.4. Reforma veřejné správy	15
3.3. Orgány územní samosprávy	17
3.3.1. Zastupitelstvo obce.....	18
3.3.2. Rada obce	20
3.3.3. Starosta.....	21
3.3.4. Obecní úřad	21
3.3.5. Orgány zastupitelstva obce a rady obce	22
3.4. Polický proces a politický prostor	23
3.5. Politické strany v obcích.....	25
3.5.1. Koalice.....	28
3.6. Volební proces	29
3.6.1. Volby do zastupitelstev obcí.....	30
4. Charakteristika města.....	36
4.1. Historie veřejné správy ve městě.....	36
4.2. Sociálně ekonomická situace	38
5. Politické subjekty.....	40
6. Komunální volby	45
6.1. Komparace volebních výsledků.....	45
6.2. Povolební koalice	48
6.3. Participace občanů na územní samosprávě	51
7. Orgány samosprávy a jejich agenda	54
8. Závěr	65
9. Seznam literatury	67
10. Přílohy.....	69

1. Úvod

V České republice od počátku 90. let byly prováděny kroky k decentralizaci veřejné moci. Dalším cílem vlády bylo uplatňovat princip subsidiarity, tedy přiblížit veřejnou správu občanům. K obnovení obecního zřízení došlo přijetím zákona č. 367/1990 Sb., o obcích. Postupně byly kompetence obcí zvyšovány a to např. v roce 1992, kdy dostaly obce právo schvalovat místní územní plány a v roce 1998 se staly i pořizovateli územních a regulačních plánů. Obecní zřízení bylo postaveno na nový legislativní základ v rámci reformy veřejné správy zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích.

Pokračování reformy veřejné správy a decentralizace veřejné moci lze spatřit v ustanovení vyšších samosprávných celků ústavním zákonem č. 347/1997 Sb., o vytvoření vyšších územních samosprávných celků. Těmi se staly kraje. Ke krajskému zřízení byly přijaty zákony až v roce 2000, a to zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů, zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze a zákon č. 132/2000 Sb., o změně zákonů souvisejících se zákonem o krajích a obcích. Kraje začaly působit po volbách v listopadu 2000, přesněji od 1.1.2001. Do kompetence krajských úřadů přešly pravomoce z ústředních správních úřadů a jejich orgánů a část kompetencí okresních úřadů po jejich zrušení k 31.12.2002.

V souvislosti s reformou veřejné správy byly posíleny pravomoce obcí v oblasti přenesené působnosti, tedy výkonu státní správy. Zákonem byly stanoveny obce s rozšířenou působností (ORP), kterým byl vymezen správní obvod vyhláškou č. 388/2002 Sb., stanovení správních obvodů obcí s pověřeným OÚ a s rozšířenou působností, pro který vykonávají některé správní funkce, které převzaly ze zrušených okresních úřadů a působí jako jakési „menší okresní úřady“. Vzniklo 206 obcí s rozšířenou působností a 388 obcí s pověřeným úřadem. Tím se výkon státní správy rozdělil do tří úrovní. Základní, kterou vykonávají obce (I. typu), obce s pověřeným úřadem (II. typu) a obce s rozšířenou působností (III. typu). I tím se naplňuje cíl vlády decentralizovat veřejnou moc a posílit princip subsidiarity.

2. Cíl práce a metodika

Diplomová práce se soustřeďuje na vývoj samosprávy města od roku 1994, přičemž hlavní pozornost je zaměřena na volby, zmapování složení povolebních koalic, účasti žen v zastupitelstvu a ve vedení města, volební chování voličů, volební účast, členství v politických stranách, a vliv reformy veřejné správy na vztah státní správy a samosprávy v agendě orgánů obce se zaměřením na agendu poskytování informací občanům a rozhodování o právech a povinnostech občanů uložených obecně závaznými vyhláškami.

Metodicky je diplomová práce založena na studiu dokumentů. Především jde o dokumenty orgánů územní veřejné správy a dokumenty politických subjektů působících v obci. Dále diplomová práce využívá metodu komparace volebních dat Českého statistického úřadu. Zejména srovnává volební účast občanů v závislosti na typu voleb, zkoumá kandidátní listiny z hlediska počtu žen na kandidátní listině a počtu kandidátů bez politické příslušnosti. Srovnáním výsledků voleb v jednotlivých volebních letech diplomová práce zkoumá počet zastupitelů bez politické příslušnosti, zastoupení žen v zastupitelstvu a ve vedení města a složení povolebních koalic. Z rozpisu jednotlivých agend orgánů samosprávy srovnává agendu před a po reformě veřejné správy. Doplnující informace byly získány prostřednictvím rozhovorů s pracovníky a z vlastní zkušenosti autorky. Metody vzájemného dialogu a dotazování se zaměstnanci města a zástupci politických stran byly získány doplňující informace.

Literární rešerše se zaměřuje na objasnění hlavních pojmů ve veřejné správě, v oblasti politického procesu, volebního procesu a problému koalic, a orgánů územní samosprávy, jejich zákonných kompetencí a agendy.

3. Literární rešerše

3.1 Historie veřejné správy

Před vznikem státu se lidé organizovali podle pokrevního příbuzenství, do rodů a kmenů. Pro uspořádání společenských vztahů se uplatňoval princip personality, kdy se pravidla spojovala s určitým rodem, ne s územím. Se vznikem zemědělství se vytvořily podmínky pro vznik státu jako instituce spravující společnost a vynucující si pořádek. První státní útvary vznikaly od počátku starověku v oblastech podél velkých řek. Zvyšování produktivity zemědělství vedlo k prohlubování dělby práce a sociální diferenciace a na druhé straně vznikla nutnost stavět zavodňovací a odvodňovací kanály, po záplavách bylo nutno znovu vyměřovat pozemky. To vedlo k vytváření organizačních správních struktur. Charakter správního systému se rozvíjel různě v různých státech. Od počátku starověku byl pro vznikající státy charakteristický také rozvoj písma. Politická moc a správa byla spojena s vlastnictvím půdy.

Moderní stát se začal formovat v období renesance, vývoj administrativního státu vyvrcholil v 19. století, zlatou éru zažívá správní věda. Max Weber chápe byrokracii jako sílu, „která zaujímá mezi protikladnými zájmy dostatečně autonomní a neutrální postavení, aby mohla hájit veřejný zájem.“ (Čmejk, J., Kopřiva, R., 2007, str. 11). V průběhu 20. století se značně rozrostl byrokratický aparát, což vedlo k těžkopádnosti správních procesů a růstu nákladnosti veřejných služeb. V současné době se pod vlivem ekonomických teorií do popředí dostává efektivita využívání veřejných zdrojů.

3.2 Pojem veřejná správa – současnost

Termín veřejná správa není v žádném zákoně přesně definován, přesto ho řada předpisů používá. Podle Brůny (2003) je používání termínu veřejná správa sjednocující pro množství pojmů, které každý jednotlivě znamenají něco trochu jiného, ale v podstatě se v teritoriu veřejné správy pohybují, je to např. státní správa, místní správa, orgán veřejné správy, územní správní orgán, územní samospráva.

Veřejnou správu chápeme jednak jako činnost (vydávání správních aktů, spravování, službu, dozor apod.) a jednak jako souhrn institucí, které tuto činnost přímo či zprostředkovaně vykonávají. V teorii se takovému chápání říká „správa ve smyslu funkčním“ (materiálním) a „správa ve smyslu organizačním“ (formálním). (Brůna, M., 2003, str. 3).

3.2.1 Veřejná správa jako činnost

Veřejná správa je podle Brůny (2003) záměrná činnost ve veřejném zájmu. Naplňování veřejného zájmu je cílem této činnosti. Veřejná správa je odlišná od správy soukromé. Soukromá správa je činnost v soukromém zájmu. Jde o spravování soukromého majetku fyzických a právnických osob, jejichž působení nemá veřejnoprávní charakter. Výkon veřejné správy, tedy činností, je vázán právním řádem, více dozorován a regulován. Výkon soukromé správy je volnější. V mnohých případech však dochází k prolínání veřejné a soukromé správy.

Výsledkem činnosti veřejné správy jsou např. zajišťování komunálních služeb, dodávka vody, kanalizace, veřejné osvětlení, likvidace odpadu, údržba komunikací, dopravní služby, přímé výkony správních úřadů, tedy např. povolování staveb, evidence obyvatel, vydávání rodných listů, přiznávání důchodů, sociálních dávek, vydávání živnostenských oprávnění, územní plánování, správa vodních toků, půdního fondu, činnosti na úseku požární ochrany, civilní ochrany, veterinární a hygienické správy, životního prostředí, represivní činnost – sankce za přestupky a správní delikty, exekuce, zákazy a příkazy na úseku ochrany veřejného pořádku, podzákonné právní předpisy – obecně závazné vyhlášky, sjednávání veřejnoprávních smluv.

Veřejná správa v systému dělby státní moci má místo z hlediska institucionálního ve sféře moci výkonné. Z hlediska funkčního však lze nalézt příklady prolínání s mocí zákonodárnou i soudní, např. obce a kraje vydávají právní předpisy, obecně závazné vyhlášky a nařízení, které jsou nižší právní síly než zákony, ale dotvářejí právní řád, soudy přezkoumávají správní rozhodnutí, ústavní soud zrušuje právní předpisy obcí a krajů, vyšší

územně samosprávné celky mají přímou zákonodárnou iniciativu, trestání nezákonného jednání není je v kompetenci soudů, ale i orgánů veřejné správy.

Z výše uvedeného Brůna (2003, str. 8) dokladuje, že veřejná správa je provázaný systém a současně náleží do ještě širšího systému státní moci v jeho trojrozměrné podobě.

Veřejnou správu je nutno chápat jako službu široké veřejnosti. Klienty veřejné správy jsou jak fyzické osoby, tak i podniky, stát, obce, kraje, instituce.

3.2.2 Veřejná správa jako souhrn institucí

Organizační pojetí veřejné správy umožňuje členění příslušných institucí. Instituce by bylo možno členit podle více kritérií, nejvýznamnější však jsou podle Brůny (2003) podle míry zapojení do veřejné správy, členění uvnitř skupiny institucí přímo vykonávajících veřejnou správu a z hlediska územního.

Instituce se člení podle míry zapojení do veřejné správy na instituce vykonávající přímo veřejnou správu (ministerstva, ostatní ústřední správní úřady), dále územní správní úřady (okresní veterinární správy, finanční úřady), veřejné ozbrojené a neozbrojené sbory (Policie, Hasičský záchranný sbor), další instituce (profesní komory, vysoké školy, nadace) a na instituce, které veřejnou správu ovlivňují, jsou Parlament, Vláda, Ústavní soud, obecné soudy a další (Nejvyšší kontrolní úřad, Nejvyšší správní soud, Veřejný ochránce práv)

Uvnitř skupiny institucí, které přímo vykonávají veřejnou správu, se člení na stát (státní orgány), územní samosprávné celky (orgány obcí a krajů) a jiné subjekty (nadace, fondy). Z hlediska územního na úroveň ústřední (celostátní, republiková), úroveň územní (regionální) krajská, okresní, obecní (lokální, místní) a jiné úrovně (správní obvod báňského úřadu)

3.2.3 Správní dozor a kontrola veřejné správy

Podle Brůny (2003) pojmy dozor a kontrola nebo správní dozor a dozor nad správou bývají často zaměňovány, nejsou to synonyma. Činností veřejné správy správní dozor, dozor nad výkonem veřejné správy je kontrolou.

Správní dozor je činnost veřejné správy, která je adresována fyzickým a právnickým osobám. Jde o správní úkony, které sledují, zda chování dozorovaných subjektů je v souladu s normou. Orgány veřejné správy, které se zabývají dozorem, mají dozor jako jednu z mnoha činností (stavební úřady při výkonu státního stavebního dozoru, působící v rámci městského úřadu), dále jako hlavní činnost, pro kterou byly zřízeny (obchodní inspekce). Zvláštní postavení mají veřejné ozbrojené sbory (Policie ČR). Oprávnění k dozorové činnosti lze delegovat na fyzické nebo právnické osoby (myslivecká, vodní, rybářská stráž).

Kontrola veřejné správy je dozor nad fungováním veřejné správy. Kontrola veřejné správy směřuje dovnitř systému. Jde o kontrolu Parlamentem, Nejvyšším kontrolním úřadem, Veřejným ochráncem práv, vládou, soudem a také veřejností.

Veřejnost může kontrolu provádět formou stížností a petic, účastí na veřejných jednáních orgánů veřejné správy, využíváním práva na informace o činnosti orgánů veřejné správy (zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním, zákon č. 500/2004 Sb., správní řád, zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím, aj.)

„Poněkud jiného druhu je tzv. instanční kontrola, realizovaná v režimu správního řádu správními úřady vyšších stupňů (dozor nad rozhodováním v rámci odvolacího řízení, řízení o rozkladu, o mimořádných opravných prostředcích). Vůči konkrétním podřízeným úřadům se instanční dozor sice jeví také jako vnější kontrola, nicméně z hlediska pojmání veřejné správy jako relativně uzavřeného systému jde o kontrolu vnitřní, protože kontrolovaný i kontrolující jsou součástí tohoto systému.“ (Brůna, M., 2003, str. 55).

Dozor nad výkonem samostatné působnosti obcí patří do kompetence státu. V článku 8 Ústavy České republiky je stanoveno, že stát může do činnosti územních samospráv zasahovat jen vyžaduje-li to ochrana zákona a jen způsobem stanoveným v zákonech. Tento dozor vykonává vůči krajům a obcím ministerstvo vnitra ve spolupráci s příslušnými ústředními správními úřady a vůči obcím ještě také krajské úřady. Dozor je v souladu se zákonem o obcích a zákonem o krajích zaměřen na dodržování zákonnosti a je následný. Znamená to, že opatření orgánů samospráv je vykonatelné ihned, aniž by byl vyžadován souhlas dozorujičího orgánu. Ministerstvo vnitra může pozastavit účinnost či výkon opatření orgánu obce či kraje nebo podat návrh soudu na jeho zrušení.

Dozor nad výkonem přenesené působnosti vykonávají ve vztahu podřízenosti a nadřízenosti krajské úřady vůči obcím a věcně příslušné ústřední správní orgány vůči krajům a hlavnímu městu Praze. Výkon státní správy je svěřen orgánům samosprávy jen v případech stanovených zákonem. Orgán dozoru je oprávněn závadné opatření zrušit.

3.2.4. Reforma veřejné správy

V roce 1990 byly ústavním zákonem č. 294/1990 Sb., novela Ústavy, zákona o československé federaci a zkrácení volebního období národních výborů, zrušeny národní výbory jako orgány státní moci a byly nahrazeny ústavním zakotvením samosprávy obcí. Novelizovaná ústava obnovila místní samosprávu, která měla vykonávat jak přenesenou, tak samostatnou působnost. Okresní národní výbory byly zrušeny a nahrazeny okresními úřady, které byly pouze správními orgány, nikoliv samosprávou. Krajské národní výbory byly zrušeny, ale nebyly ničím nahrazeny. Jejich působnost převzaly okresní úřady a ústřední orgány státní správy. Pro výkon přenesené působnosti byly v obcích zřízeny pověřené obecní úřady, kterým byla svěřena dekoncentrovaná státní správa na místní úrovni. Působnost pověřených obecních úřadů byla stanovena tak, že vykonávaly ve stanovených územních obvodech státní správu, kterou předtím vykonávaly místní národní výbory ve střediskových obcích.

Úlohu ústředního orgánu pro reformu veřejné správy plní Ministerstvo vnitra České republiky. Plní úkoly a koordinuje činnosti orgánů státní správy na tomto úseku. Úkolem

reformy veřejné správy je v maximální míře odstranit nedostatky v jejím výkonu, tedy komplexní systémovou změnu, decentralizaci, dekoncentraci a profesionalizaci. Reformu veřejné správy můžeme rozčlenit do čtyř úrovní, které probíhaly souběžně, a to reforma územní veřejné správy, reforma ústřední státní správy, reforma kvality a obsahu veřejné správy a reforma postavení zaměstnanců veřejné správy.

Při uskutečňování reformy územní veřejné správy se vychází z uplatnění takzvaného spojeného modelu, kde jsou úřady samosprávy pověřeny výkonem státní správy. Přenesením kompetencí ze státní správy na samosprávu v maximální možné míře se naplňuje cíl decentralizace a přenesením kompetencí ve výkonu státní správy z ústřední úrovně na nižší, respektive na krajský a obecní stupeň státní správy v maximálně dosažitelné míře se provádí dekoncentrace.

Jako první fázi reformy územní veřejné správy lze chápat vytvoření právního rámce. Přijaté zákony lze rozčlenit do dvou skupin. Jsou to zákony organizační a kompetenční, garantované Ministerstvem vnitra České republiky (zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, zákon č. 129/2000 Sb., o krajích, zákon č. 130/2000 Sb., o volbách do zastupitelstev krajů, zákon č. 147/2000 S., o okresních úřadech, zákon č. 131/2000 Sb., o hlavním městě Praze, zákon č. 132/2000 Sb., o změně zákonů souvisejících se zákonem o krajích a obcích) a zákony finanční a majetkové, garantované Ministerstvem financí České republiky (zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech, zákon č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení výnosů některých daní, zákon č. 157/2000 Sb., o přechodu některých věcí, práv a závazků z majetku České republiky do majetku krajů, zákon č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, zákon č. 220/2000 Sb., o změnách některých zákonů).

Pro realizaci druhé fáze reformy územní veřejné správy bylo rozhodující vyřešit problémy územně správního uspořádání, přenos působností z okresních úřadů na jiné subjekty, přechod majetku státu dosud spravovaného okresními úřady a dořešení otázky logistického zajištění ukončení činnosti okresních úřadů.

Vzhledem k plánovanému zániku okresních úřadů bylo třeba přenést jejich působnosti na jiné subjekty. Na krajské úřady, obecní úřady, pověřené obecní úřady a nově byly zákonem stanoveny obce s rozšířenou působností. Při jejich vymezení se vycházelo z geografických kritérií, zejména dostupnosti navrhovaného centra, hustoty osídlení, dojížděky za prací a službami a tradiční správní spádovosti. Správní obvody těchto obcí s rozšířenou působností jsou vymezeny vyhláškou Ministerstva vnitra České republiky č. 388/2002 Sb., stanovení správních obvodů obcí s pověřeným OÚ a s rozšířenou působností a při jejich stanovení nebyla opomenuta přirozená mikroregionální centra. Pro přenos působností bylo nutné zvážit několik dalších kritérií, mezi které patří dostupnost pro občany, výkon odvolacího řízení, efektivnost výkonu veřejné správy a četnost prvoinstančních rozhodnutí.

Decentralizace a dekoncentrace mají vliv i na postavení ústřední státní správy. Ta by se měla více soustředit na svou roli koncepční, koordinační a kontrolní.

Kvalita veřejné správy závisí ve velké míře na kvalitě jejích zaměstnanců, jejich profesionalitě. Zákon o úřednících územně samosprávných celků klade vysoké nároky na odbornou úroveň zaměstnanců veřejné správy, kterou je možné zajistit pouze celoživotním vzděláváním. Zaměstnanci veřejné správy musí mít také vysokou morální úroveň, proto byl přijat vládou Etický kodex zaměstnanců veřejné správy.

3.3. Orgány územní samosprávy

Článek 99 Ústavy České republiky říká: „Česká republika se člení na obce, které jsou základními územními samosprávnými celky, a kraje, které jsou vyššími územními samosprávnými celky.“ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích definuje obec jako základní územní samosprávné společenství občanů a jako veřejnoprávní korporaci. Obec tvoří územní celek, který je vymezen hranicí území obce, má vlastní majetek, v právních vztazích vystupuje svým jménem a nese odpovědnost, jež vyplývá z těchto vztahů. Obec pečuje o všestranný rozvoj svého území a o potřeby svých občanů, při plnění svých úkolů chrání též veřejný zájem.

3.3.1 Zastupitelstvo obce

Základním orgánem obecní samosprávy je zastupitelstvo obce. Při stanovování počtu členů zastupitelstva se přihlédne zejména k počtu obyvatel a velikosti územního obvodu. Počet členů zastupitelstva stanoví tak, aby mělo v obci, městysu, městě, městském obvodu, městské části do 500 obyvatel 5 až 15 členů, nad 500 do 3000 obyvatel 7 až 15 členů, nad 3000 do 10 000 obyvatel 11 až 25 členů, nad 10 000 do 50 000 obyvatel 15 až 35 členů, nad 50 000 do 150 000 obyvatel 25 až 45 členů, nad 150 000 obyvatel 35 až 55 členů.

Mandát člena zastupitelstva obce vzniká zvolením, k němuž dojde ukončením hlasování. Člen zastupitelstva na začátku prvního zasedání zastupitelstva obce skládá slib. Člen zastupitelstva obce vykonává svůj mandát osobně a není přitom vázán žádnými příkazy. Funkce člena zastupitelstva je veřejnou funkcí. Člen zastupitelstva obce má při výkonu své funkce právo předkládat zastupitelstvu obce, radě obce, výborům a komisím návrhy na projednání, vznášet dotazy, připomínky, podněty na radu obce a její jednotlivé členy, na předsedy výborů, na statutární orgány právnických osob, jejichž zakladatelem je obec, a na vedoucí příspěvkových organizací a organizačních složek, které obec založila nebo zřídila. Člen zastupitelstva je povinen zúčastňovat se zasedání zastupitelstva obce, popřípadě zasedání jiných orgánů obce, je-li jejich členem, plnit úkoly, které mu tyto orgány uloží, hájit zájmy občanů obce a jednat a vystupovat tak, aby nebyla ohrožena vážnost jeho funkce.

Zastupitelstvo obce rozhoduje ve věcech patřících do samostatné působnosti obce. Je mu vyhrazeno schvalovat program rozvoje obce, schvalovat rozpočet obce a závěrečný účet obce, zřizovat trvalé a dočasné peněžní fondy obce, zřizovat a rušit příspěvkové organizace a organizační složky obce, schvalovat jejich zřizovací listiny, rozhodovat o založení nebo rušení právnických osob, schvalovat jejich zakladatelské listiny, zakládací smlouvy a stanovy a rozhodovat o účasti v již založených právnických osobách, vydávat obecně závazné vyhlášky obce, navrhovat změny katastrálních území uvnitř obce, schvalovat dohody o změně hranic obce a o slučování obcí, rozhodovat o vyhlášení místního referenda, zřizovat a rušit výbory a obecní policii, rozhodovat o spolupráci obce s jinými obcemi, rozhodovat o zřízení a názvech částí obce, o názvech ulic a dalších veřejných

prostranstvích. Není-li zřízena rada obce, vydává nařízení obce. Dále si zastupitelstvo obce může vyhradit další pravomoc v samostatné působnosti mimo pravomoce vyhrazené radě obce. Rozhoduje také o zrušení usnesení rady obce. Dále je zastupitelstvu obce vyhrazeno rozhodování o majetkoprávních úkonech.

K platnému usnesení zastupitelstva obce, rozhodnutí nebo volbě je třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech členů zastupitelstva obce. Nesejde-li se zastupitelstvo obce po dobu delší než 6 měsíců tak, aby bylo schopno se usnášet, Ministerstvo vnitra je rozpustí. Jinak se zastupitelstvo obce schází podle potřeby, nejméně však jedenkrát za 3 měsíce. Zasedání svolává a řídí zpravidla starosta. Starosta je povinen svolat zasedání zastupitelstva obce, požádá-li o to alespoň jedna třetina členů zastupitelstva obce, nebo hejtman kraje. Obecní úřad informuje o místě, době a navrženém programu připravovaného zasedání zastupitelstva obce. Informaci vyvěsí na úřední desce obecního úřadu alespoň 7 dní před zasedáním. Zasedání zastupitelstva obce je veřejné. Požádá-li na zasedání o slovo člen vlády nebo jím určený zástupce, senátor, poslanec, nebo zástupce orgánů kraje, musí mu být uděleno. Právo předkládat návrhy k zařazení na pořad jednání připravovaného zasedání zastupitelstva obce mají jeho členové, rada obce a výbory.

O průběhu zasedání zastupitelstva obce se pořizuje zápis, který podepisuje starosta nebo místostarosta a určení ověřovatelé. V zápise se vždy uvede počet přítomných členů zastupitelstva obce, schválený pořad jednání, průběh a výsledek hlasování a přijatá usnesení. Zápis je nutno pořídit do 10 dnů po skončení zasedání, musí být uložen na obecním úřadu k nahlédnutí. Zastupitelstvo obce vydá jednací řád, v němž stanoví podrobnosti o jednání. Obec informuje občany o činnosti orgánů obce na zasedání zastupitelstva a dále jiným způsobem v místě obvyklým.

V taxativně uvedených důvodech v zákoně Ministerstvo vnitra jmenuje správce obce z řad zaměstnanců státu zařazených do Ministerstva vnitra. Správce obce zabezpečuje výkon přenesené působnosti, jde-li o obec, kde není tajemník obecního úřadu, a dále úkoly v samostatné působnosti. Správce obce je v čele obecního úřadu.

3.3.2 Rada obce

Rada obce je výkonným orgánem obce v oblasti samostatné působnosti a ze své činnosti odpovídá zastupitelstvu obce. V oblasti přenesené působnosti přísluší radě obce rozhodovat, jen stanoví-li tak zákon. V obci, kde se rada nevolí, což je v obcích, kde má zastupitelstvo obce méně než 15 členů, vykonává její pravomoc starosta. Radu obce tvoří starosta, místostarosta a další členové rady volení z řad zastupitelstva obce. Počet členů je lichý a činí nejméně 5 a nejvýše 11 členů. Je-li starosta nebo místostarosta odvolán z funkce nebo se této funkce vzdal, přestává být i členem rady. Poklesne-li v průběhu funkčního období počet členů rady obce pod 5 a na nejbližším zasedání zastupitelstva obce nebude doplněn alespoň na 5, vykonává od tohoto okamžiku její pravomoc zastupitelstvo obce, které může rozhodování, které je vyhrazeno radě obce, svěřit zcela nebo zčásti starostovi.

Rada obce se schází ke svým schůzím podle potřeby, její schůze jsou neveřejné. Rada obce může k jednotlivým bodům svého jednání přizvat dalšího člena zastupitelstva a jiné osoby. Rada obce je schopna se usnášet, je-li přítomna nadpoloviční většina všech jejích členů. K platnému usnesení nebo rozhodnutí je třeba souhlasu nadpoloviční většina všech jejích členů. Rada obce pořizuje ze své schůze zápis, který podepisuje starosta spolu s místostarostou nebo jiným radním. V zápise se vždy uvede počet přítomných členů rady obce, schválený pořad schůze, průběh a výsledek hlasování a přijatá usnesení. Zápis ze schůze musí být pořízen do 7 dnů od jejího konání. Zápis ze schůze rady obce musí být uložen u obecního úřadu k nahlédnutí členům zastupitelstva obce. Rada obce vydá jednací řád, v němž stanoví podrobnosti o jednání rady obce.

Rada obce připravuje návrhy pro jednání zastupitelstva obce a zabezpečuje plnění jím přijatých usnesení. Radě obce je vyhrazeno zabezpečovat hospodaření obce podle schváleného rozpočtu, plnit vůči právnickým osobám a organizačním složkám založeným nebo zřízeným zastupitelstvem obce, s výjimkou obecní policie, úkoly zakladatele nebo zřizovatele podle zvláštních předpisů, nejsou-li vyhrazeny zastupitelstvu, vydávat nařízení obce, stanovit rozdělení pravomocí v obecním úřadu, zřizovat a zrušovat odbory a oddělení obecního úřadu, na návrh tajemníka obecního úřadu jmenovat a odvolávat vedoucí odborů,

zřizovat a zrušovat podle potřeby komise rady obce, stanovit počet zaměstnanců obce, ukládat pokuty ve věcech samostatné působnosti obce, rozhodovat o uzavírání nájemních smluv a smluv o výpůjčce, stanovit pravidla pro přijímání a vyřizování petic a stížností, schvalovat organizační řád obecního úřadu a plnit úkoly stanovené zvláštním zákonem.

3.3.3 Starosta

Starosta zastupuje obec navenek. Starostu a místostarostu (y) volí do funkcí zastupitelstvo obce z řad svých členů. Za výkon své funkce odpovídají zastupitelstvu obce. Starosta jmenuje a odvolává tajemníka obecního úřadu. Starosta odpovídá za včasné objednání přezkoumání hospodaření obce za uplynulý kalendářní rok, plní úkoly zaměstnavatele podle zvláštních předpisů a zabezpečuje výkon přenesené působnosti, pokud není tajemník obecního úřadu, odpovídá za informování veřejnosti o činnosti obce, rozhoduje o záležitostech samostatné působnosti. Starostu zastupuje místostarosta. Starosta podepisuje spolu s místostarostou právní předpisy obce. Dále v případech stanovených zvláštními zákony zřizuje pro výkon přenesené působnosti zvláštní orgány obce, jmenuje a odvolává jejich členy. Je-li starosta ze své funkce odvolán nebo se funkce vzdal a není-li současně zvolen nový starosta, vykonává jeho pravomoc až do zvolení starosty místostarosta, kterého určilo zastupitelstvo obce.

3.3.4 Obecní úřad

Obecní úřad tvoří starosta, místostarosta, tajemník obecního úřadu, je-li tato funkce zřízena, a zaměstnanci obce zařazení do obecního úřadu. V čele obecního úřadu je starosta. Rada obce může zřídit pro jednotlivé úseky činnosti obecního úřadu odbory a oddělení, v nichž jsou začlenění zaměstnanci obce zařazení do obecního úřadu. Obecní úřad v oblasti samostatné působnosti plní úkoly, které mu uložilo zastupitelstvo obce nebo rada obce, dále pomáhá výborům a komisím v jejich činnosti. Obecní úřad vykonává přenesenou působnost v rozsahu stanoveném zákonem s výjimkou věcí, které patří do působnosti jiného orgánu obce.

Přenesená působnost ve věcech, které stanoví zvláštní zákon, je v základním rozsahu svěřeném obci vykonávána orgány obce, v rozsahu pověřeného obecního úřadu je vykonávána tímto úřadem a v rozsahu obecního úřadu obce s rozšířenou působností je vykonávána tímto úřadem. Při výkonu přenesené působnosti se orgány obce řídí zákony a jinými právními předpisy, dále usneseními vlády a směrnicemi ústředních správních úřadů, opatřeními příslušných orgánů veřejné správy přijatými při kontrole výkonu přenesené působnosti. Metodickou a odbornou pomoc ve věcech přenesené působnosti vykonává vůči orgánům obcí krajský úřad. Obce s pověřeným obecním úřadem a obce s rozšířenou působností určuje zvláštní zákon.

V obcích s pověřeným úřadem a v obcích s rozšířenou působností se zřizuje funkce tajemníka obecního úřadu. Ten je odpovědný za plnění úkolů obecního úřadu v samostatné i přenesené působnosti starostovi. Tajemník obecního úřadu zajišťuje výkon přenesené působnosti s výjimkou věcí, které jsou zákonem svěřeny radě obce nebo zvláštnímu orgánu obce. Dále se zúčastňuje zasedání zastupitelstva obce a schůzí rady obce s hlasem poradním.

3.3.5 Orgány zastupitelstva obce a rady obce

Zastupitelstvo obce může zřídit jako své iniciativní a kontrolní orgány **výbory**. Vždy zřizuje finanční a kontrolní výbor. Svá stanoviska a návrhy předkládají výbory zastupitelstvu obce. Obec, v jejím obvodu žije podle posledního sčítání lidu alespoň 10% občanů hlásících se k národnosti jiné než české, zřizuje výbor pro národnostní menšiny. V částech obce může zastupitelstvo zřídit osadní výbory. Předsedou výboru je vždy člen zastupitelstva, to neplatí, jde-li o předsedu osadního výboru. Výbor plní úkoly, kterými jej pověřil zastupitelstvo obce, počet jeho členů je lichý a jsou nejméně tříčlenné. Výbor se schází podle potřeby, usnesení výboru se vyhotovuje písemně a je platné, jestliže se ním vyslovila souhlas nadpoloviční většina všech členů výboru.

Rada obce může zřídit jako své iniciativní a poradní orgány **komise**. Svá stanoviska a náměty předkládají komise radě obce. Komise je též výkonným orgánem, jestliže jí byl svěřen výkon přenesené působnosti. Předsedou takové komise pak může být jen osoba,

která prokázala zvláštní odbornou způsobilost v oblasti svěřené přenesené působnosti. Komise se usnáší většinou všech svých členů. Komise je ze své činnosti odpovědna radě obce, ve věcech výkonu přenesené působnosti na svěřeném úseku odpovídá starostovi.

3.4 Politický proces a politický prostor

Konkrétní rozhodování (Čmejrek, J., 2007, str. 15) „ je proces tvorby politiky, do něhož vstupují nejrůznější aktéři včetně občanů, občanských sdružení, zájmových skupin, neziskových organizací apod. Do tvorby politiky se tak zapojuje široké spektrum politických subjektů, jež se podílejí na artikulaci a agregaci zájmů občanů a jejich skupin. Výsledkem jejich komunikace a střetávání je tvorba politické agendy a v konečném důsledku i politických rozhodnutí.“

Politický prostor je prostorem právním, pokud ho chápeme teritoriálně. Právo se váže k určitému vymezenému území. To souvisí se vznikem státu, i když i před jeho vznikem do určité míry existovaly normy. Byly to normy, které spočívaly v pravidlech spojených s určitým rodem či kmenem, nikoli s územím, což je charakteristický princip personality. Se vznikem státu se obyvatelstvo organizovalo podle území, začal se tedy uplatňovat princip teritoriality, který znamená, „že státní moc a právo určitého státu se vztahují na všechny, kdo pobývají na jeho území.“ (Čmejrek, J., 2007, str. 17).

Čmejrek (2007) uvádí, že e-government otevírá nový prostor pro participaci občanů na veřejném životě obcí. V České republice se od sklonku 90. let systematictěji zavádí moderní technologie do veřejné správy. Je důležité, aby se snahy ústřední státní správy setkaly s iniciativou zdola, se zájmem obcí a občanů. Moderní informační technologie usnadňují přístup občanů k informacím, k úřadům a politickým subjektům. Územní veřejné správy na svých webových stránkách informují především o činnosti samosprávy a o veřejných službách. Obce zpřístupňují obecní dokumenty, zejména vyhlášky a nařízení, usnesení zastupitelstva a rady obce, poskytují informace o dějinách obce, zajímavých místech regionu, o kulturním dění v obci. Využívání komunikačních možností internetu je závislé na velikosti obce. Některá města nabízejí možnost diskuse. Informací spojených s demokratickým procesem, tedy zaznamenání informací o volbách, politických

programech a stranách nebo k činnosti soupeřících politických subjektů, mnoho není. Využití moderních informačních technologií v demokratickém procesu je mnohem komplikovanější než budování ostatních pilířů e-governmentu. Informatizace veřejné správy se opírá o síť samosprávných celků a stává se součástí jejich činnosti. Informatizace demokratického procesu je oproti tomu procesem roztržštěným do množství jednotlivých aktivit.

„Politická participace občanů poskytuje veřejným úřadům potřebnou legitimitu a prostředky nutné k efektivnímu rozhodování.“ (Čmejrek, J., 2007, str. 69). Základním ukazatelem politické participace občanů je volební účast. Volební účast zásadně ovlivňuje typ voleb, tedy jakou důležitost tomu určitému typu občané přisuzují, a proto je také důležitou charakteristikou politického prostoru.

Tabulka č. 1: Volební účast podle typu voleb v procentech (v celé ČR)

	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2009	2010
PS		76,41	74,03		58,00		64,47			62,60
Senát		35,03		33,70	24,00	28,97				34,61
Kraje				33,34		29,62		40,30		
Obce	60,68		46,72		45,51		46,38			48,50
EP						28,32			28,22	

Zdroj dat: <http://www.volby.cz/> ze dne 30.11.2010

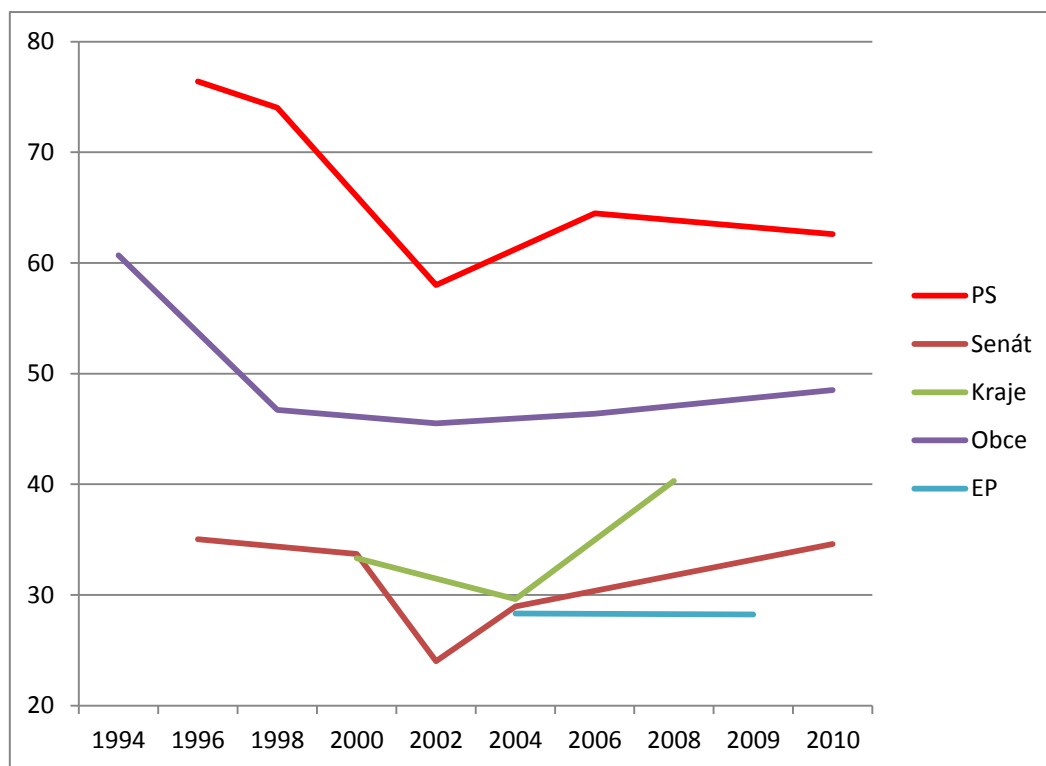
Pozn.: Vlastní zpracování autorky

Vysvětlivky: PS – Poslanecká sněmovna, EP – Evropský parlament

Nízká volební účast do Evropského parlamentu, Senátu a zastupitelstev krajů, jak je z výše uvedené tabulky a níže uvedeného grafu patrné, znamená, že občané těmto volbám nepřikládají velkou důležitost. Občané se spíše identifikují se svým státem a obcí, kde žijí. Stát a obec pro občany představuje přirozený politický a sociální prostor, proto volby do Poslanecké sněmovny a do zastupitelstev obcí mají vyšší volební účast. Obecně však volební účast klesá.

Graf č. 1 – Volební účast podle typu voleb v procentech (v celé ČR)

3.5 Politické strany v obcích

Politické strany mají v zastupitelské demokracii mimořádně významnou úlohu. „V jednotlivých stranách se sdružují politicky aktivní občané na základě společných názorů, zájmů a cílů. Strany tak odrážejí politickou vůli lidu. Prostřednictvím voleb usilují o získání co největšího podílu na státní moci, snaží se obhajovat zájmy svých stoupenců a uskutečňovat jejich cíle. Proto politické strany představují důležitý nástroj integrace společnosti.“ (Čmejrek, J., 2007, str. 56).

Koncem 19. a počátkem 20. století vstoupily do politického života široké vrstvy společnosti, a tím se začalo rozvíjet politické stranictví. Podmínky politického zápasu se změnilы zavedením všeobecného hlasovacího práva a dalších demokratických reforem. Mnohé ze stran, které dříve ovládaly parlamenty na základě nerovného hlasovacího práva, v nových podmínkách rychle ztrácely vliv, protože nebyly zvyklé vyvíjet širokou mimoparlamentní činnost. Naopak strany s rozvětvenou organizační strukturou a širokou členskou základnou, podporované společenskými hnutími, se snadněji prosazovaly.

Moderní masové politické strany se organizovaly kolem třídních a stavovských zájmů. Ve druhé polovině 20. století se ve stranických systémech začal projevovat posun od stran masových a třídních ke stranám elitním a všelidovým. To se dotklo reprezentace zájmů především zemědělské a venkovské populace.

V českém politickém systému byla historická kontinuita přirozeného vývoje politických stran narušena. Pouze Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM) a Křesťansko demokratická unie – Československá strana lidová (KDU-ČSL) disponují relativně stabilní, historicky a teritoriálně zakotvenou stranickou základnou. Ostatní strany vznikly a vytvářely organizační struktury po roce 1989. Avšak nejdříve vznikaly struktury a aktivity, a teprve následně s odstupem času byly formovány stranické základny. Na počátku 90. let například Občanská demokratická aliance (ODA), která velmi rychle pronikla do politiky na národní úrovni, si nedokázala vytvořit širokou členskou základnu. Také Unie svobody (US), která také byla vládní stranou, měla nedostatečnou stranickou základnu.

Úloha politických stran je na lokální úrovni na rozdíl od národní odlišná. Komparace výsledků voleb do zastupitelstev obcí ukazuje, že v této věci záleží na velikosti obce. V České republice je husté osídlení s velkým počtem malých venkovských obcí. Po roce 1989 se celkový počet obcí zvýšil.

Tabulka č. 2: Počet obcí v českých zemích v letech 1921-2010

rok	počet obyvatel	počet obcí
1921	10 009 587	11 417
1930	10 674 386	11 768
1947	8 762 361	11 695
1950	8 896 133	11 459
1961	9 571 531	8 726
1970	9 807 697	7 511
1980	10 291 927	4 778
1989	10 362 257	4 120
1991	10 302 215	5 768
2001	10 230 060	6 258

k 31.3.2010	10 509 337	6 250
-------------	------------	-------

Zdroj dat: [http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/ciselnik_obci_\(cisob\)](http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/ciselnik_obci_(cisob)) ze dne 22.10.2010
http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_lide ze dne 22.10.2010
[http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/24003E05E8/\\$File/4032080114.xls](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/24003E05E8/$File/4032080114.xls)
ze dne 22.10.2010

Pozn.: Vlastní zpracování autorky

Fenomén nezávislosti je (Balík, S., 2008) s českou komunální politikou spojen neodmyslitelně. Souvisí to s nedůvěrou voličů vůči politickému stranicví a je nejvíce patrná na municipální úrovni. Sdružení, které má v názvu pojem nezávislý, má v očích mnoha voličů automaticky body navíc.

Na komunální úrovni jsou možné tři formy politické existence nezávislých. První formou je jednotlivý nezávislý kandidát, který kandiduje „za sebe“ a svoji kandidaturu musí podložit peticí s dostatečným počtem podpisů oprávněných voličů. Druhá forma je sdružení nezávislých kandidátů, které také musí podpořit zákonem stanovený počet oprávněných voličů podepsaných na petici. Ve velkých městech je tento počet velmi vysoký, takže tato forma není zpravidla využívána. Proto existuje třetí forma a to sdružení celostátní nebo regionální nezávislé politické strany nebo politického hnutí s nezávislými kandidáty. Všechny tyto formy lze chápat jako jednu kategorii „nezávislých“, neboť právě deklarovaná nezávislost je primárním znakem těchto uskupení.

V případě, že kandiduje jen jedna kandidátní listina s označením nezávislosti, přináší jí to automaticky body navíc. V případě více nezávislých, dochází k profilaci na pravici a levici nebo podél osy zájmových skupin (hasiči, sportovci, apod.). I na místní úrovni existují rozdíly mezi levicovými a pravicovými politickými stranami. Týkají se např. přístupu k soukromí občanů nebo důvěry ve všemocnost legislativních aktů. Část voličů se při volbách orientuje podle stranické značky.

I Čmejrek (2007) zmiňuje problematiku nezávislých kandidátů jako značný problém při hodnocení výsledků komunálních voleb. Někdy to jsou osobnosti, které nejsou spojeny s žádnou politickou stranou, často se však za nezávislostí na stranách skrývá „záložní kandidátka“ některé z velkých stran. Nezávislí se na kandidátky politických stran dostávají proto, že členská základna je v obci malá. Bez nezávislých by politické strany

zvláště v malých obcích sestavili naplněnou kandidátní listinu, což je v návaznosti na strukturu hlasu důležité. Dalším důvodem, proč jsou nezávislí na kandidátkách politických stran je, že „politické strany jsou v malých obcích často chápány jako zdroj nesvárů a politikaření, nezávislé osobnosti naproti tomu představují pracovitost a schopnost spolupráce.“ (Čmejrek, J., 2007, str. 67). Třetím důvodem je, že nezávislost se může projevit jako výhoda při povolebních jednáních.

3.5.1 Koalice

„V prostředí multipartistických systémů a volebních systémů poměrného zastoupení je výjimečně situace, kdy nadpoloviční většinou hlasů disponuje jediná politická strana. Obvykle je nutné uzavřít spojenectví – koalici – minimálně dvou stran.“ (Balík, S., 2008, str. 35). Způsob, logika, taktiky, motivy a preference uzavírání koalic je předmětem zkoumání politické vědy od poloviny dvacátého století.

Základním cílem politického aktéra je získat co největší počet vládních postů a tím získat co největší politický vliv. Při sestavování koalice jedná tak, aby sestavil nejmenší možnou koalici, aby se celkový zisk nedělil mezi mnoho hráčů. Koalice minimální vítězná disponuje nejmenší množinou většinou. Dále existují legislativní koalice, kdy menší politické subjekty podporují většinovou koalici bez účasti v ní. Velká koalice nebo také nadměrná má alespoň jednoho nebo více nadbytečných členů. Vyjednávání v takové koalici je složité, neboť je nutné vyvažovat více i protichůdných zájmů. Dále pak velká koalice s dominantní stranou, kdy dominantní strana, aby zabránila potenciálnímu vydírání ze strany menšího partnera, vytvoří koalici s více menšími partnery.

Minimální vítězná ideově propojená koalice má většinu mandátů a její členové mají k sobě ideově blízkou, narozdíl od koalice minimálně vítězné ideově nepropojené, kdy se spojí ideově nepřibuzné strany. Velká koalice je spojení dvou dominantních ideově protikladných stran. V českém prostředí se termín velká koalice používá ve spojení dvou velkých, programově vzdálených politických sil, převážně dvou hlavních aktérů, kteří do svého spojenectví nemusí přibírat další partnery. Dalším typem koalice je koalice široká, která vzniká, když se spojí téměř všechny relevantní politické síly a mimo koalici zůstane

z ideologických důvodů jeden politický proud. Koalice všestranná je typem koalice, kdy se na formování exekutivy podílejí všechny relevantní politické síly.

V české komunální politice, v obcích, které řídí rada a tudíž zastupitelstvo je minimálně patnáctičlenné, lze sledovat vytváření koalic. „V takovém zastupitelstvu zasedá více politických proudů, které spolu musí komunikovat a to nejen při ustavování obecních orgánů, ale i v průběhu volebního období.“ (Balík, S., 2008, str. 48). Koalice se uzavírají nejen k obsazení reprezentačních pozic, ale chce-li starosta či rada něco prosadit, musí se opřít o legislativní většinu. Do koalice nejsou automaticky řazeni všichni. Rozhodujícím kritériem je personální zastoupení politického subjektu. V jednotlivých stranách působí také zájmové a názorové proudy, které tvoří vlastní politiku. Klíčovým prvkem komunální politiky jsou i osobní vztahy.

3.6 Volební proces

„Volby představují klíčový mechanismus zastupitelské demokracie, v němž se postoje a preference občanů materializují do konkrétní podoby zvolených zastupitelských orgánů.“ (Čmejrek, J., 2007, str. 48). Volby (Čmejrek, J., 2007) jsou nejdůležitější forma politické participace občanů. Základní funkcí voleb je zjistit, jak jsou rozloženy politické síly v daném politickém celku a rozdělit mezi ně mandáty. Tím se zjistí aktuální požadavky a priority občanů.

Volby mají také kontrolní funkci, která je spojena s funkcí legitimizační. Pokud nejsou občané spokojeni s výkony politické reprezentace, mohou ji prostřednictvím voleb změnit. Politická moc získává volbami legitimitu, která se vztahuje nejen na zvolené zastupitele, ale na celý politický systém.

Volby musí být založeny na principu všeobecného, rovného a přímého volebního práva. Pak mohou plnit všechny své funkce. Právo volit a být volen mají všichni občané, kteří dosáhli určitého věku. Z toho plyne všeobecnost volebního práva. Rovnost znamená, že hlasy všech voličů mají stejnou váhu a všichni mají stejný počet hlasů. V přímých volbách

voliči hlasují přímo pro jednotlivé kandidáty či kandidátní listiny, na rozdíl od nepřímých voleb, kdy voliči volí pomocí kolegia volitelů.

Další nezbytná podmínka funkčnosti voleb je politická pluralita a svoboda volby. Volič musí mít možnost získat informace o kandidátech a politických stranách a vytvořit si vlastní úsudek. Na základě toho si pak svobodně vybere, nesmí být vystaven nátlaku, komu odevzdá svůj hlas. Volby se provádějí v tajném hlasování, nikdo nemůže zjistit, jak jednotliví voliči hlasovali.

Na volební výsledky má vliv nejen vůle voličů, ale i uzákoněný volební systém. V zásadě se používají dva základní volební systémy a to většinový a proporcionální, které se liší hlavně konstrukcí volebních obvodů. Většinový systém je založen na jednomandátových volebních obvodech, tedy kolik je obvodů, tolik je mandátů a voliči vybírají mezi jednotlivými kandidáty, proporcionální systém používá vícemandátové obvody, kdy voliči nevybírají mezi jednotlivými kandidáty, ale mezi kandidátními listinami.

Hlavní přednosti většinového volebního systému jsou jednoduchost, vysoká personalizace volby a úzké sepětí zastupitele s volebním obvodem a voliči. Nevýhodou je disproporcionalita volebních výsledků, která může znevýhodňovat slabší strany a naopak zvýhodňovat silnější strany. Tento volební systém tedy nedostatečně odráží rozložení politických sil v daném politickém celku.

Největší předností proporcionálního volebního systému je jeho spravedlnost. Má velmi rozvinutou schopnost odhalit aktuální rozložení politických sil a přidělit jim mandáty. Tato schopnost musí být tlumena volební klauzulí, a to proto, aby se do zastupitelského orgánu nedostalo příliš mnoho politických subjektů. Volební klauzule je umělý práh pro vstup do zastupitelského orgánu. Proporcionální systém je proti většinovému systému složitější a těžkopádnější. Získané hlasy se musí přepočítávat na mandáty a obtížněji se v zastupitelském orgánu formuje většinová koalice.

Konkrétní volební systémy lze charakterizovat prostřednictvím pěti základních znaků. Jsou to volební obvod, forma kandidatury, struktura hlasu, volební klauzule a volební formule. Velikost volebního obvodu je dána počtem přidělovaných mandátů.

Formu kandidatury rozlišujeme podle volebního systému na personální, která se používá u většinového volebního systému, a na kandidaturu na kandidátní listině, která se používá v proporčním volebním systému. Rozlišujeme tři základní typy kandidátních listin. Jestliže volič může odevzdat hlas pouze pro jednu kandidátní listinu a nemůže ovlivnit pořadí, v jakém jsou kandidáti uvedeni, jde o přísně vázanou kandidátní listinu, v případě, že volič má kromě hlasu pro kandidátní listinu ještě preferenční hlasy, kterými může ovlivnit pořadí kandidátů na listině, jde o vázanou kandidátní listinu. Pokud se volič při hlasování nemusí omezovat jedinou kandidátní listinou, jde o otevřenou kandidátní listinu.

Struktura hlasu souvisí s formou kandidatury. V jednomandátových volebních obvodech nebo u přísně vázaných kandidátních listin ve vícemandátových obvodech se používá jeden hlas. Preferenční hlasy se využívají pro vázané kandidátní listiny. Kombinovaný hlas je charakteristický pro otevřenou kandidátní listinu. Umožňuje voliči dávat hlasy kandidátům z různých kandidátních listin.

Volební nebo také uzavírací klauzule je stanovený práh, kterého musí strana dosáhnout, aby mohla být připuštěna k rozdělování mandátů, tedy musí získat dostatečný počet hlasů. Volební klauzule se používá především v proporčním volebním systému. Má zabránit tomu, aby v zastupitelském orgánu bylo příliš mnoho stran.

Volební formule je matematická operace, jejíž pomocí se převádějí získané hlasy na mandáty. Proporční volební formule jsou založeny na volebních kvótách nebo na volebních dělitelech. Volební kvóty zjišťují počet hlasů potřebných pro získání mandátu. Touto kvótou se dělí volební zisky stran. Formule založené na volebních dělitelech přidělují mandáty tak, že volební zisky stran postupně dělí řadou dělitelů. Podíly se pak seřadí podle velikosti a stranám, z jejichž volebního zisku byly nejvyšší podíly vypočteny, se přidělí mandáty. Formule založené na volebních dělitelech se odlišují posloupností dělitelů. Například d'Hondtova používá posloupnost dělitelů 1, 2, 3, ... n (n je počet

mandátů), Imperialiho formule má řadu 2, 3, 4, ... $n+1$, Sainte-Laguë 1, 3, 5, ... $2n-1$. V případě malých intervalů mezi děliteli, posiluje se nadreprezentace silných stran a naopak větší intervaly posilují proporcionalitu a zvyšují šance menších stran.

3.6.1 Volby do zastupitelstev obcí

Volby do zastupitelstev obcí upravuje zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí v platném znění. Funkční období zastupitelstev obcí je čtyřleté. Volby se konají na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva tajným hlasováním podle zásad poměrného zastoupení. Právo volit do zastupitelstva obce má občan, který dosáhl věku 18 let, je v obci přihlášen k trvalému pobytu a jemuž právo volit přiznává mezinárodní úmluva, kterou je Česká republika vázána. Členem zastupitelstva může být každý volič, u kterého není překážka ve výkonu volebního práva, tedy zákonem stanovené omezení osobní svobody z důvodu výkonu trestu odnětí svobody a zbavení způsobilosti k právním úkonům.

Kandidátní listiny pro volby do zastupitelstva obce mohou podávat volební strany. Volební stranou mohou být registrované politické strany a politická hnutí a jejich koalice, nezávislí kandidáti, sdružení nezávislých kandidátů nebo sdružení politických stran nebo politických hnutí a nezávislých kandidátů. Kandidát může kandidovat pouze na jedné kandidátní listině volební strany pro volby do téhož zastupitelstva obce. Každá volební strana může podat pro volby do téhož zastupitelstva obce pouze jednu kandidátní listinu. Tvoří-li volební stranu nezávislý kandidát nebo sdružení nezávislých kandidátů, připojí volební strana ke kandidátní listině petici podepsanou voliči podporujícími její kandidaturu. Potřebný počet podpisů voličů je stanoven v příloze k zákonu a příslušný registrační úřad ho zveřejní na úřední desce.

Volební strana může na kandidátní listině uvést nejvýše tolik kandidátů, kolik činí počet členů volených do příslušného zastupitelstva obce. V obcích, kde se má volit 7 a méně členů zastupitelstva obce, volební strana může na kandidátní listině uvést nejvýše tolik kandidátů, kolik činí počet členů volených do příslušného zastupitelstva obce zvýšený o jednu třetinu a zaokrouhlený na celé číslo dolů. Ke kandidátní listině musí být přiloženo

vlastnoručně podepsané prohlášení kandidáta, že souhlasí se svou kandidaturou a že mu nejsou známy překážky volitelnosti. Volební strana, s výjimkou nezávislého kandidáta, činí úkony ve volebních věcech prostřednictvím svého zmocněnce.

Registrační úřad přezkoumá předložené kandidátní listiny a vyhotoví rozhodnutí o registraci, o odmítnutí kandidátní listiny nebo o škrtnutí kandidáta na kandidátní listině. Registrace je podmínkou pro vytištění hlasovacích lístků. Kandidáti každé volební strany jsou uvedeni na společném hlasovacím lístku v pořadí určeném volební stranou, a to v samotných zarámovaných sloupcích. Sloupce jsou umístěny vedle sebe a pořadí volebních stran stanoví registrační úřad losem. U každého kandidáta se uvede jeho jméno, příjmení, věk, povolání, část obce nebo obec, ve které je kandidát přihlášen k trvalému pobytu, a název politické strany nebo politického hnutí, jejímž je kandidát členem, nebo údaj, že je bez politické příslušnosti. Před jménem kandidáta se umístí rámeček a pořadové číslo kandidáta označené arabskou číslicí.

Obec tvoří jeden volební obvod. Zastupitelstvo obce může nejpozději 85 dnů přede dnem konání voleb vytvořit více volebních obvodů. Obecní úřad vede stálý seznam voličů, kteří jsou v této obci přihlášení k trvalému pobytu. Starosta zveřejní způsobem v místě obvyklým nejpozději do 15 dnů přede dnem voleb oznámení o době a místu konání voleb v obci a nejméně 10 dnů přede dnem voleb starosta může vyhradit plochu pro vylepení volebních plakátů.

Každý volič hlasuje osobně, zastoupení není přípustné. V prostoru určeném pro úpravu hlasovacích lístků nesmí být nikdo přítomen zároveň s voličem. Volič může volit nejvýše tolik kandidátů, kolik členů zastupitelstva obce má být zvoleno. Volič může na hlasovacím lístku označit křížkem ve čtverečku v záhlaví sloupce s kandidáty volební strany nejvýše jednu volební stranu. Zároveň může označit v rámečku před jménem kandidáta křížkem další kandidáty, pro které hlasuje, a to v libovolných samostatných sloupcích, ve kterých jsou uvedeny další volební strany, dále může volič na hlasovacím lístku označit v rámečku před jménem kandidáta křížkem toho kandidáta, pro kterého hlasuje, a to v kterémkoliv ze sloupců, v nichž jsou uvedeni kandidáti jednotlivých volebních stran. Po úpravě

hlasovacího lístku jej volič vloží do úřední obálky a po opuštění prostoru pro úpravu hlasovacích lístků vloží úřední obálku před volební komisí do volební schránky.

Po ukončení hlasování okrsková volební komise vyjme hlasovací lístky z úředních obálek a po posouzení hlasovacího lístku započte platný hlas pro kandidáta takto: a) jsou-li označeni pouze jednotliví kandidáti kterékoliv volební strany, obdrží hlas každý označený kandidát; b) je-li označena pouze volební strana, obdrží každý kandidát této volební strany; c) je-li označena volební strana a zároveň jednotliví kandidáti ostatních volebních stran, obdrží nejdříve hlas každý jednotlivě označený kandidát a poté v pořadí dle hlasovacího lístku tolik kandidátů označené volební strany, kolik činí rozdíl počtu volených členů zastupitelstva a počtu jednotlivých kandidátů; d) ke kandidátům, kteří se kandidatury vzdali nebo byli odvoláni a k hlasům pro ně odevzdaným se nepřihlíží.

Český statistický úřad ze zápisů o průběhu a výsledku hlasování předaných okrskovými volebními komisemi zjistí, kolik hlasů bylo odevzdáno pro každého kandidáta na kandidátní listině a kolik pro každou kandidátní listinu. Dále zjistí celkový počet platných hlasů pro všechny kandidátní listiny, a která z kandidátních listin získala méně než 5 % z celkového počtu platných hlasů poděleného voleným počtem členů zastupitelstva a vynásobeného počtem jejích kandidátů, nejvýše však voleným počtem členů zastupitelstva; k takovýmto kandidátním listinám a hlasům pro ně odevzdaným se při dalším zjišťování výsledků voleb a přidělování mandátů již nepřihlíží. Zjistí-li Český statistický úřad, že do dalšího zjišťování výsledků voleb nepostupují alespoň 2 kandidátní listiny, snižuje se hranice 5 % postupně vždy o 1 % až do splnění uvedené podmínky. Dále zjistí, zda bude takto obsazena alespoň nadpoloviční většina mandátů, popřípadě celkový počet přidělených mandátů bude v rámci celé obce větší než 5. Nebude-li uvedená podmínka splněna, snižuje dále procentní hranici postupně vždy o další procento až do splnění i této druhé podmínky. Byla-li pro volby do příslušného zastupitelstva podána 1 kandidátní listina, k hranici 5 % se nepřihlíží.

Poté dělí celkový počet platných hlasů, který obdržela postupující kandidátní listina, postupně čísly 1, 2, 3 a dále vždy číslem o jedno vyšším tak, aby počet dělicích operací odpovídal počtu kandidátů, kteří jsou na kandidátní listině. Podíly vypočítané způsobem

uvedeným v odstavci 1 seřadí Český statistický úřad podle jejich velikosti až do počtu mandátů, které mají být při volbách do zastupitelstva obce přiděleny. Za každý podíl obsažený v této početní řadě získá kandidátní listina jeden mandát. V případě rovnosti podílu je rozhodující celkový počet hlasů, který získala kandidátní listina, a je-li i tento stejný, rozhodne los.

Český statistický úřad vydělí celkový počet hlasů odevzdaných pro volební stranu počtem kandidátů této volební strany. Má-li některý z kandidátů nejméně o 10 % více hlasů, než je takto stanovený průměr vyjádřený celým číslem bez zaokrouhlení, postupuje v kandidátní listině na první místo. Je-li takových kandidátů více, určí se jejich pořadí podle počtu hlasů, které byly pro ně odevzdány; v případě rovnosti hlasů mezi postupujícími kandidáty je rozhodující původní pořadí kandidátů na kandidátní listině. Český statistický úřad přikáže mandáty přidělené kandidátní listině na ní uvedeným kandidátům podle pořadí, v jakém jsou uvedeni na kandidátní listině, pokud nedojde ke změně pořadí.

Registrační úřad vydá kandidátům zvoleným za členy zastupitelstva obce osvědčení o zvolení, a to nejpozději do prvního zasedání zastupitelstva. Mandát člena zastupitelstva obce vzniká zvolením; ke zvolení dojde ukončením hlasování. Mandát zaniká v zákonem taxativně uvedených důvodech. Uprázdnil-li se mandát v zastupitelstvu obce, nastupuje za člena tohoto zastupitelstva náhradník z kandidátní listiny téže volební strany, a to dnem následujícím po dni, kdy došlo k zániku mandátu. V posledních 6 měsících funkčního období zastupitelstev obcí se nové volby nekonají.

Volební obvod ve volbách do zastupitelstva obce tvoří obec. Kandidátní listiny používané v těchto volbách jsou otevřené. Volič má k dispozici kombinovaný hlas. Volební klauzule pro volby do zastupitelstva obce je 5%. Pro tyto volby se používá d'Hondtova volební formule.

4. Charakteristika města

4.1 Historie veřejné správy ve městě

Území na soutoku řek Labe, Úpy a Metuje bylo osídleno již kolem roku 40 000 př. n.l. v období mladšího paleolitu. První historicky doložená zpráva o Jaroměři je datována až kolem roku 1126, kdy na místě kostela sv. Mikuláše stál hrad, založený přemyslovským knížetem Jaromírem. Jako město je prvně připomínáno v roce 1298 za vlády Václava II. Hradiště bylo pravděpodobně povýšeno Přemyslem Otakarem II. na královské město, patřící od roku 1307 manželce Václava II. Elišce Rejčce jako věnné město českých královen.

Středověké město řídila městská rada. V roce 1337 Jan Lucemburský stanovil, jak má být obnovována. Královský podkomoří každoročně jmenoval dvanáct konšelů. Konšelé se po čtyřech nedělích střídali ve funkci purkmistra. První z konšelů nesl titul primas a byl hlavním hospodářem města. Městské radě býval ještě přidělen šestičlenný sbor obecních starších. Důležitými osobami byly městští písaři. Od roku 1547 měl velkou pravomoc při správě města královský rychtář, který dohlížel na pořádek a chování občanů. Daně vybírali zvolení měšťané – berníci. Od konce 17. století byly městské účty podřízeny roční kontrole „puchhaltera nad věnnými městy“. Od roku 1707 pak podle nového hospodářského řádu finanční záležitosti města spravoval zkušený městský důchodní, který nebyl členem rady. Primasové a konšelé zůstávali ve svých funkcích dlouhodobě a obnovování městské rady se stalo pouze formalitou. Úřadování se vedlo v češtině, později přibývalo i němčiny.

V době vlády osvícenských panovníků procházely české země nejen velkými reformami, ale stála tu i hrozba před případnou pruskou expanzí. Panovnice Marie Terezie přišla o Slezsko a Kladsko, kde se nacházela obranná linie severu českých zemí. Ztrátu slezských pevností musela nahradit výstavbou nových pevností, což znamenalo pro Jaromeň zlomové období, kdy vznikla v nedaleké vesnici Ples pevnost, jejíž výstavba v krátké době začala měnit tvář krajiny a rozsáhlé úpravy znamenaly zejména tok řek, přičemž by také zcela posunut jejich soutok. Dne 3. října 1780 byl položen základní kámen za přítomnosti císaře Josefa II., stavba pak byla dokončena za neuvěřitelných sedm let a slavnostně předána

zemskému veliteli v Čechách. Čtyři roky po dokončení stavby roku 1791 bylo pevnostní město povýšeno na královské svobodné město a o dva roky později roku 1793 byla pevnost Ples přejmenována za císaře Františka II. na Josefov. Josefovský městský znak byl městu udělen Ferdinandem V. 3. března 1836.

Roku 1788 byl v Jaroměři zrušen úřad rychtáře a zaveden regulovaný magistrát. V jeho čele stál purkmistr a čtyři radní, z nichž byli dva tzv. zkoušení, tj. složili předepsanou státní zkoušku. Nová reprezentace byla zprvu volená, po roce 1808 jmenovaná zemským guberniem v Praze. Ústřední agendu obstarávalo šest úředníků a dva úřední sluhové. Od roku 1791 do roku 1835 vykonával magistrát svou působnost nad sousedním Josefovem, který potom získal úřad vlastní.

Po vzniku samostatného státu 28. října 1918 se v Jaroměři ustanovil Okresní národní výbor, který řídil popřevratové události. Čeští důstojníci sesadili německé z jejich funkcí. Proto bylo pro jaroměřské občany rozčarováním, když v prosinci 1918 byl zdejší Národní výbor rozpuštěn a pravomoci byly převedeny na Okresní úřad ve Dvoře Králové nad Labem, které vykonávalo státní správu pro Jaroměř. Jaroměř však i nadále usilovala o postavení okresního města. Částečně byly tyto snahy naplněny zřízením Jaroměřského samosprávného okresu. Ten však byl již v roce 1929 sloučen s politickým okresem královédvorským. V roce 1935 byla v Jaroměři otevřena jeho stálá expozitura. Tento stav se změnil až v roce 1945, kdy se v říjnu dekretem prezidenta republiky Jaroměř stává okresním městem. Současně vznikly i místní národní výbory v Jaroměři a v Josefově. Dne 30. června 1960 při reorganizaci státní správy byl tento statut opět zrušen a území rozděleno mezi okresní úřady v Hradci Králové a v Náchodě.

Soudní moc nebyla ve středověku oddělena od moci výkonné, tedy od správy města. Jaroměř se od počátku řídila právem Starého Města pražského, které bylo odvozeno od práva norimberského. Praha byla také odvolacím místem proti rozhodnutí jaroměřského soudu, a to až do roku 1548, kdy byl Ferdinandem I. zřízen zvláštní apelační soud. Funkci městského soudu, u kterého se řešily civilní a trestní záležitosti, plnili jak rychtář, tak městská rada. Rychtář dohlížel i nad vykonáváním rozsudků. Za trest se ukládaly pokuty nebo vězení. Šatlava se nacházela ve sklepení pod radnicí. Jaroměř měla tzv. hrdelní právo.

Mohla odsoudit provinilého ke ztrátě hrdla, o čemž jsou dva záznamy ze 16. století. Popraviště se nacházelo na Jakubském předměstí. Roku 1798 tu byli popraveni dva husaři. K trestu smrti mohl provinilce odsoudit i vojenský soud, který měl sídlo v josefovské pevnosti. Roku 1850 byl v Jaroměři ustaven okresní soud. V letech 1949 až 1960 tu byl lidový soud, který měl sídlo na radnici.

Uspořádání území města prošlo postupnými změnami. Po roce 1848 získalo určitou samosprávu Jakubské a Pražské předměstí. Obě jako místní osady měla svá zastupitelstva a majetek. Vedlo to k vážným sporům s tzv. velkou radnicí. Tento stav trval do roku 1941, kdy byla okupační správou samospráva předměstí zrušena. V roce 1948 byla sloučena dosud samostatná města Jaroměř a Josefov v jeden celek s názvem Jaroměř. Téhož roku se součástí Jaroměře staly bývalé obce Dolní Dolce a Jezbiny. V roce 1985 byly s Jaroměří spojeny Semonice a Starý Ples. Snaha o odtržení Starého Plesu v roce 1994 skončila neúspěšně.

Po roce 1990 byly pro výkon přenesené působnosti zřízeny pověřené obecní úřady, které vykonávaly státní správu ve stanovených územních obvodech. Pro město Jaroměř to znamenalo zřízení pověřeného obecního úřadu pro výkon přenesené působnosti ve správním obvodu Jaroměř, Dolany, Nový Ples, Heřmanice, Hořenice, Rychnovek, Velichovky, Jasenná, Rasošky, Zaloňov, Šestajovice, Rožnov, Vlkov. Nadřízeným orgánem státní správy byl Okresní úřad v Náchodě.

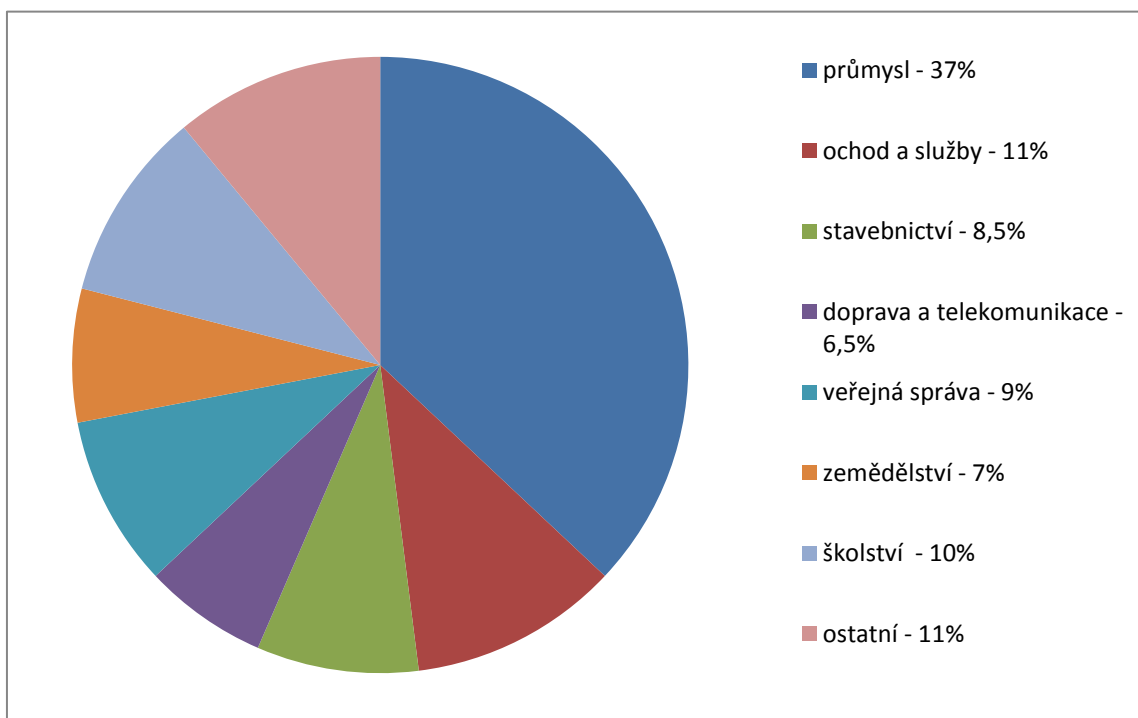
Po reformě veřejné správy byla Jaroměř ustanovena jako obec s rozšířenou působností a její správní obvod se rozšířil o obec Chvalkovice a Velký Třebešov. Odvolacím a dozorovacím orgánem je pro výkon státní správy Krajský úřad Královéhradeckého kraje.

4.2. Sociálně ekonomická situace

Město Jaroměř má 12.770 obyvatel (k 1.1.2010). Podíl obyvatel ve věku 15-64 let je 68,8%. Z výsledků sčítání lidu v roce 2001 vyplývá, že obyvatelé Jaroměře se hlásí k české národnosti. Ve skutečnosti je situace odlišná. Žije zde početná romská komunita, která převážně sídlí v městské části Josefov. Nezaměstnanost se pohybuje mírně nad

celorepublikovým průměrem. Obyvatelstvo města patří k nejmladším v Královéhradeckém kraji, území města je hustě osídleno. Vlivem mladšího obyvatelstva došlo až k padesáti procentnímu nárůstu neúplných rodin mezi dvěma posledními sčítáními a je zde třetí nejvyšší rozvodovost v kraji. Obyvatelstvo žije v rodinných domech z 56 %, ostatní v bytových domech.

Graf č. 2: Struktura ekonomicky aktivního obyvatelstva v Jaroměři

Zdroj dat: <http://www.czso.cz/>

Mezi současné nejvýznamnější a nejúspěšnější jaroměřské firmy patří Karsit - strojírenská výroba pro automobilový průmysl, Tanex-Plasty - chemická výroba pro automobilový průmysl, Kimberly-Clark - výroba hygienického zboží, JUTA - textilní výroba, Mileta - textilní výroba, Provio - mražené potraviny, Clasic cotton – textilní výroba, ENGIPLAST – výroba pro automobilový průmysl. V Jaroměři působí i menší firmy zaměřené na stavebnictví či výrobu. Je zde i několik zemědělských podniků.

V oblasti vzdělávání má Jaroměř tři základní školy, tři oddělení mateřské školy, dvě školní jídelny. Ve městě je i Gymnázium a obchodní akademie a Střední řemeslná škola. Dále je ve městě základní speciální škola a školka pro handicapované děti. Ve městě fungují tři

nízkoprahová zařízení pro děti a mládež a další organizace zaměřené na práci s dětmi a mládeží. Podle posledního sčítání lidu bylo v Jaroměři 25% ekonomicky aktivních lidí se základním vzděláním, 42 % se středním odborným vzděláním, 18 % se středním odborným s maturitou. Vysokoškolsky vzdělaní tvoří 6 % obyvatelstva.

Péče o seniory je ve městě zajištěna v pečovatelských domech. Ve městě je poliklinika, své ordinace ve městě mají stomatologové, praktičtí lékaři, gynekologové. V budově bývalé nemocnice je i rentgenologické pracoviště, laboratoř a další specializovaná pracoviště. Působí zde i lékařská pohotovost. Pro občany v bytové tísní město provozuje ubytovnu. Dále zde působí organizace Milíčův dům, která se stará o děti a mládež s problémovým chováním a pomáhá jim začlenit se do života.

V okolí Jaroměře se nachází množství hezkých cyklostezek, pro relaxaci je možné využít blízké Lázně Velichovky. Ke hrám vybízí děti zrekonstruovaná dětská hřiště. Další možností sportovního vyžití nabízí plavecký areál, zimní stadion a areál volnočasových aktivit a lehkootletický stadion. Pro milovníky tenisu jsou zde tenisové kurzy. Ve městě působí množství sportovních oddílů, včetně jezdeckého. Za kulturou je možné jít do městského divadla, muzea, či navštívit areál podzemních chodeb v Josefově.

5. Politické subjekty

Ve městě Jaroměř působí některé základní organizace politických stran, které pravidelně sestavují kandidátní listinu pro volby do zastupitelstva města Jaroměř a získávají mandáty. Pro potřeby této diplomové práce je účelné sledovat politické strany, které ovlivňují politický proces celorepublikově a účastní se rozhodování v Parlamentu České republiky kontinuálně od roku 1994.

Česká strana sociálně demokratická (dále jen ČSSD) v Jaroměři založila základní organizaci v roce 1993. Své členy nominuje do kandidátních listin pro volby do zastupitelstva města Jaroměř pravidelně od roku 1994. Protože členů nemá mnoho, doplňuje svoji kandidátní listinu o kandidáty bez politické příslušnosti.

Tabulka č. 3: Kandidáti – ČSSD

	1994	1998	2002	2006	2010
počet kandidátů	21	21	21	21	21
z toho ženy	1	6	6	6	5
členové ČSSD	2	6	5	4	6
bez polit. příslušnosti	19	15	16	17	15
prům. věk kandidátů	39,52	41,62	45,38	45,62	49,57

Zdroj dat: <http://www.volby.cz/> ze dne 30.11.2010

Pozn.: Vlastní zpracování autorky

Volební program strany v roce 2002 byl deklarován jako levicový, byl silně kritický vůči pravicovým stranám. Strana byla zásadně proti privatizaci městského majetku i bytového fondu. Spíše se orientovala na uspokojování sociálních potřeb svých voličů, např. zrušením „zón výhodného bydlení“, omezováním růstu cen u nájemného, vodného a stočného, tepla a svozu komunálních odpadů. Za prioritu považovala také ochranu životního prostředí a udržení veřejného pořádku ve městě. Od roku 2006 v koalici, která privatizovala byty. Naopak v roce 2010 se již od radikálních proklamací strana uchýlila k mírnějším formulacím. Strana chce spolupracovat s každým, kdo bude chtít zabezpečit rozumnou dlouhodobou koncepci rozvoje města v zájmu obyvatel. Prosazuje solidaritu se sociálně potřebnými občany, výstavbu zařízení pro volnočasové aktivity a také všestrannou bezpečnost pro občany a návštěvníky města.

Komunistická strana Čech a Moravy (dále jen KSČM) má vzhledem k minulým letům početnou členskou základnu, i když po roce 1989 počet jejích členů značně poklesl. Základní organizace v Jaroměři nominuje své členy do zastupitelstva města pravidelně a kontinuálně. Také tato politická strana na svoji kandidátní listinu deleguje i kandidáty bez politické příslušnosti, neboť ne všichni členové strany jsou ochotni v zastupitelstvu pracovat.

Tabulka č. 4: Kandidáti – KSČM

	1994	1998	2002	2006	2010
počet kandidátů	21	21	21	21	21
z toho ženy	9	3	3	3	5
členové KSČM	17	14	13	11	9
bez polit. příslušnosti	4	7	8	10	12
prům. věk kandidátů	55,67	57,76	54,05	57,71	50,38

Zdroj dat: <http://www.volby.cz/> ze dne 30.11.2010

Pozn.: Vlastní zpracování autorky

Volební program strany v roce 2002 ubezpečuje občany, že její politika na základě poučení z minulosti bude čestná, poctivá a odpovědná vůči všem. Chce hájit zájmy prostých občanů. Je proti privatizaci městského majetku, podporuje výstavbu a rekonstrukci sportovních a kulturních zařízení. Od roku 2006 v koalici, která privatizovala byty. Strana chce využít nemovitosti vrácené městu armádou k rozvoji drobného podnikání a k výstavbě bytů. Za stěžejní považuje rekonstrukci městského divadla. Dále chce řešit nedobrou dopravní situaci ve městě. V roce 2010 strana nabízí podporu zejména v oblasti bezpečnosti občanů, udržení kvalitní a nepřetržité zdravotní péče, udržení cen vodného a stočného a za svoz komunálního odpadu. Program strany je v mnoha ohledech stejný jako u ČSSD. Strana již není proti privatizaci bytového fondu, ale při jejím pokračování chce udržet sociálně dostupné cenové relace a prostředky takto získané chce investovat zpět do bytového fondu na opravy a udržování.

Křesťanská demokratická unie – Československá strana lidová (dále jen KDU-ČSL) je také politickou stranou s tradicí. Svoje členy do zastupitelstva města nominovala pravidelně, avšak do posledních voleb již své kandidáty nenavrhl. Důvodem může být jak volební neúspěch strany ve volbách do poslanecké sněmovny, tak i pokles preferencí na místní úrovni, tedy neúspěch v minulých volbách do zastupitelstva města.

Tabulka č. 5: Kandidáti – KDU-ČSL

	1994	1998	2002	2006	2010
počet kandidátů	6	21	21	21	0
z toho ženy	1	3	6	6	0
členové KDU-ČSL	4	3	4	3	0
bez polit. příslušnosti	2	18	17	18	0
prům. věk kandidátů	53,17	50,38	46,29	50,9	0

Zdroj dat: <http://www.volby.cz/> ze dne 30.11.2010

Pozn.: Vlastní zpracování autorky

Volební program strany v roce 2002 nabízel vybudování všeobecně přístupného informačního systému pomocí informačních technologií, vybudování důstojného zařízení pro seniory, vrácení kina zpět do užívání občanům. Vybudovat komplexní protipovodňovou ochranu, podporovat dobré podnikatelské záměry, lépe prezentovat město a finančně stimulovat opravy nevzhledných domů, to jsou další body, které strana prezentuje ve svém volebním programu.

Občanská demokratická strana (dále jen ODS) založila svoje místní sdružení v Jaroměři 21.4.1991 a má zde stabilní členskou základnu. Pravidelně sestavuje kandidátní listinu pro volby do zastupitelstva města a tak jako jiné strany, i ona má však na své kandidátní listině zastoupeny kandidáty bez politické příslušnosti.

Tabulka č. 6: Kandidáti – ODS

	1994	1998	2002	2006	2010
počet kandidátů	21	21	21	21	21
z toho ženy	5	1	5	8	6
členové ODS	4	7	8	15	13
bez polit. příslušnosti	17	14	13	6	8
prům. věk kandidátů	44,19	46,43	47,76	50,9	47

Zdroj dat: <http://www.volby.cz/> ze dne 30.11.2010

Pozn.: Vlastní zpracování autorky

Ve volebním programu v roce 2002 si ODS vytyčila priority v sedmi oblastech. V ekonomické oblasti vyjadřuje podporu vyrovnanému hospodaření města, snižování provozních výdajů a zprůhlednění výběrových řízení. V bezpečnostní oblasti klade důraz na bezpečnost občanů zefektivněním práce městské policie. V otázce bydlení chce zavést pořádek do přidělování bytů, rekonstruovat zchátralý bytový fond, podporovat privatizaci majetku města, ale také klást důraz na postihy na ničitely bytů a neplatiče nájemného. Dále strana chce podporovat vznik průmyslové zóny podporovat cestovní ruch, školství, kulturu a sport. V roce 2010 se ve volebním programu strany podpora privatizace neobjevila. Strana se ve svém volebním programu zaměřuje také na podporu sportovních a kulturních aktivit a také na řešení neutěšené dopravní situace ve městě. Chce, aby město bylo dobrým hospodářem, snižovat rozpočtové náklady formou transparentních výběrových řízení. Další snahou je zefektivnění práce městské policie a jejich zviditelnění v ulicích města. Cílem snažení je také podpora ochrany přírody a čistoty města.

Další subjekt, který významně zasahuje do místního politického procesu, je politická strana s regionální působností Volba po město (dále jen VPM). Od roku 2002 pravidelně podává kandidátní listinu, navrhuje nezávislé kandidáty bez politické příslušnosti a je zmíněna proto, že od doby svého vstupu na politickou scénu v Jaroměři, má úspěchy ve volbách a získává významný počet mandátů v zastupitelstvu.

Tabulka č. 7: Kandidáti – VPM

	1994	1998	2002	2006	2010
počet kandidátů	0	0	21	21	21
z toho ženy	0	0	7	5	6
bez polit. příslušnosti	0	0	21	21	21
prům. věk kandidátů	0	0	36,19	42,1	45,1

Zdroj dat: <http://www.volby.cz/> ze dne 30.11.2010

Pozn.: Vlastní zpracování autorky

Do voleb do zastupitelstva města navrhovaly své kandidáty i jiné politické subjekty, např. v letech 1994 a 1998 Strana podnikatelů, živnostníků a rolníků ČR, Klub angažovaných nestraníků, Občanská demokratická aliance, dále Unie svobody a Nezávislí kandidáti. Některé z těchto stran ve volbách uspěly a získaly ne více jak dva mandáty

v zastupitelstvu. Stabilní zisky mandátů získávalo pouze sdružení Unie svobody a nezávislých kandidátů pod názvem Pro naše město.

V dalších letech 2002 – 2010 pak podávaly kandidátní listiny také strany SNK Evropští demokraté, Unie pro sport a zdraví, Strana zelených, Strana Práv Občanů Zemanovci nebo sdružení Strany pro otevřenou společnost a nezávislých kandidátů a sdružení Občanské demokratické aliance a nezávislých kandidátů, avšak bez zisku mandátů.

6. Komunální volby

V Jaroměři se v novodobé historii volí dvacet jedna členů zastupitelstva a sedm členů rady města.

Pro volby do zastupitelstva města roku 1994 vytvořeny dva volební obvody. V té době sílily tendence o odtržení části Josefov a Starý Ples od Jaroměře. Po volbách tyto tlaky ustaly, což z dnešního hlediska bylo jediné dobře, neboť osamostatněné části by neměly takové šance na rozkvět jako větší celek. Hlavním nástrojem na rozvoj jsou finance. Menší obce jsou v současné době vzhledem k systému přerozdělování daňových příjmů státního rozpočtu v nevýhodě.

6.1. Komparace volebních výsledků

Tabulka č. 8: Výsledky voleb - rok 1994

Kandidátní listina	zastupitelů	podíl žen	bez PP
Komunistická strana Čech a Moravy	3	0	0
Strana podnikatelů, živnostníků a rolníků ČR	2	0	2
Koalice KDU-ČSL, KAN	1	0	1
Koalice ODS, ODA	6	2	3
Koalice LSU, ČSSD	3	0	3
Sdružení LSNS, KDS, NK	2	0	2
Sdružení SD (OH), NK	4	0	4

Zdroj dat: <http://www.volby.cz/> ze dne 4.1.2011

Pozn.: Vlastní zpracování autorky

V roce 1998 byly rozhodnutím zastupitelstva města zrušeny volební obvody Jaroměř a Josefov a ve volbách již město figurovalo jako jeden kompaktní volební obvod, což vzhledem k volební formuli, která byla v té době uplatňována, bylo výhodnější.

Tabulka č. 9: Výsledky voleb - rok 1998

Kandidátní listina	zastupitelů	podíl žen	bez PP
Křesťanská demokr. unie - Čs. strana lidová	2	0	1
Klub angažovaných nestraníků	1	0	1
Komunistická strana Čech a Moravy	3	0	0
Sdružení OS, NK	1	0	1
Občanská demokratická strana	4	0	2
Sdružení US, NK	4	1	3
Občanská demokratická aliance	1	0	1
Nezávislí kandidáti	0	0	0
Česká strana sociálně demokratická	5	0	1

Zdroj dat: <http://www.volby.cz/> ze dne 4.1.2011

Pozn.: Vlastní zpracování autorky

Volební rok 2002 byl poznamenán reformou územní veřejné správy. K 31.12.2002 byly zrušeny okresní úřady a každá politická strana či sdružení se chtěla účastnit na rozhodování v nově ustanovené obci s rozšířenou působností.

Tabulka č. 10: Výsledky voleb - rok 2002

Kandidátní listina	zastupitelů	podíl žen	bez PP
Česká strana sociálně demokratická	4	0	1
Sdružení SOS a nezávislých kandidátů	0	0	0
Komunistická strana Čech a Moravy	3	0	1
Volba pro město	3	1	3
Klub angažovaných nestraníků	0	0	0
Sdružení KDU-ČSL a nezávislých kandidátů	1	0	1
Sdružení US-DEU a nezávislých kandidátů	3	1	3
Občanská demokratická strana	5	0	4

Sdružení nezávislých	2	1	2
Sdružení ODA a nezávislých	0	0	0

Zdroj dat: <http://www.volby.cz/> ze dne 4.1.2011

Pozn.: Vlastní zpracování autorky

V roce 2004 došlo k dramatickému obratu v politické situaci v zastupitelstvu města. Došlo k rozpadu vládnoucí koalice, odvolání starosty a vytvoření koalice nové, která po zbytek volebního období tvrdě vystupovala proti zbývajícím členům zastupitelstva. Tato situace značně ovlivnila volby v roce 2006.

Tabulka č. 11: Výsledky voleb - rok 2006

Kandidátní listina	zastupitelů	podíl žen	bez PP
Sdružení US-DEU, NK- Pro naše město	4	1	2
Unie pro sport a zdraví	0	0	0
Volba pro město	5	1	5
Česká strana sociálně demokratická	3	0	2
Občanská demokratická strana	6	1	1
Komunistická strana Čech a Moravy	3	0	1
Koalice SOS, "LIRA" - Společně pro Jaroměř	0	0	0
Strana zelených	0	0	0
SNK Evropští demokraté	0	0	0
Nestraníci	0	0	0
Sdružení KDU-ČSL, NK	0	0	0

Zdroj dat: <http://www.volby.cz/> ze dne 4.1.2011

Pozn.: Vlastní zpracování autorky

Volební rok 2010 byl poznamenán určitou rozpolceností obyvatel Jaroměře. Řada občanů si přála změnu ve vedení města, ale politické strany nedokázaly nabídnout občanům dostatečně silnou osobnost, která by dokázala změnu uskutečnit.

Tabulka č. 12: Výsledky voleb – rok 2010

Kandidátní listina	zastupitelů	podíl žen	bez PP
Volba pro město	8	3	8
Česká strana sociálně demokratická	3	0	1

Občanská demokratická strana	4	1	4
"Sdružení nestraníků"	1	1	1
Komunistická strana Čech a Moravy	3	0	1
Strana Práv Občanů ZEMANOVCÍ	0	0	0
PRO NAŠE MĚSTO	2	0	1

Zdroj dat: <http://www.volby.cz/> ze dne 4.1.2011

Pozn.: Vlastní zpracování autorky

6.2. Povolební koalice

V roce 1994 vítězná strana ODS, ODA (6) utvořila koalici s LSU, ČSSD (3) a SD (OH), NK (4). Starostou byl zvolen zastupitel bez politické příslušnosti navržený ODA a místostarostou byl člen ODA. Tato koalice měla v sedmičlenné radě města své členy a vydržela celé volební období. Vítězná strana měla v radě města čtyři, SD (OH) dva členy a ČSSD jednoho člena. V roce 1996 byl místostarosta zvolen senátorem a odstoupil z funkce, zůstal však členem rady města. Místostarostkou byla zvolena zastupitelka bez politické příslušnosti navržená ODA, členka rady.

V roce 1998 se po volbách utvořila koalice z US, NK (4), ODS (4) a KSČM (3). Starostou města byla poprvé v historii města zvolena žena zastupitelka bez politické příslušnosti za US, NK. Místostarostou byl zvolen zastupitel bez politické příslušnosti zvolený za KSČM. Rada města měla sedm členů a byla složena pouze z koaličních partnerů. US, NK měla v radě města dva zástupce, ODS tři a KSČM dva. Po roce působení se koalice rozpadla pro názorové rozpory s ODS, a utvořila se nová. V zastupitelstvu místo ODS spolu s US, NK a KSČM hlasovala ČSSD (5). Členové rady města za ODS bojkotovali jednání rady tím, že nechodili na jednání a v zastupitelstvu nebyla shoda na jménech nových radních, proto až do konce volebního období se rada města scházela ve čtyřech. Příčinou rozkolu v koalici bylo zjištění kontrolního výboru ve věci výstavby nových bytů, kde investor bylo město. Bylo zde podezření z nekvalitně odvedené práce, kterou město převzalo a zaplatilo. Zastupitelé za ODS toto vyčítali starostce, proběhlo vyšetřování, ale starostka svoji pozici uhájila.

Z voleb v roce 2002 se utvořila koalice ODS (5), Volby pro město (3), Sdružení nezávislých (2) a KDU-ČSL (1). Starostou byl zvolen člen ODS, místostarostkou zastupitelka bez politické příslušnosti za Volbu pro město. Druhým, neuvolněným místostarostou byl zvolen zastupitel bez politické příslušnosti za Volbu pro město. V radě města měla ODS tři členy, Volba pro města dva a po jednom členu Sdružení nezávislých a KDU-ČSL. Koalice měla v zastupitelstvu většinu jedenácti hlasů, mohla tedy pohodlně naplňovat volební program. V roce 2004 však došlo k názorovému rozkolu v koalici, ta se rozpadla a utvořila se nová z Volby pro město (3), ČSSD (4), KSČM (3) a US-DEU (3). Novým starostou byl zvolen zastupitel bez politické příslušnosti zvolený za Volbu pro město. Místostarostka zůstala stejná a zrušila se funkce druhého místostarosty. Rada města měla sedm členů a členové byli koaliční partneři a to Volba pro město tři členy, ČSSD dva členy, KSČM jeden a jeden byl z US-DEU. Příčinou rozepří v koalici byl spor o správce webových stránek. Stránky spravoval syn starosty (spravoval je již v době, kdy otec nebyl starostou) a druhý místostarosta chtěl prosadit svého známého. Dalším bodem sporu byla oprava hřbitovní zdi, kde měli být převzaty a zaplaceny. Ze sporu vyšel místostarosta vítězně, neboť s osobou starosty nebyla spokojena ani opozice v zastupitelstvu. Obě strany sporu podávaly trestní oznámení, která však nebyla prokázána.

Z voleb v roce 2006 vyšla sice vítězně ODS (6), avšak koalici utvořila Volba pro město (5) s ČSSD (3) a KSČM (3). Starostou byl zvolen tentýž zastupitel za Volbu pro město, jako v minulém období, místostarostou zastupitel bez politické příslušnosti zvolený za KSČM. Rada města měla sedm členů a členové byli výhradně z koalice a byla v ní jedna žena. Volba pro město měla v radě města tři členy, a po dvou ČSSD a KSČM.

Ve volbách v roce 2010 zvítězila Volba pro město (8) a koalici utvořila s osvědčenými partnery z ČSSD (3) a KSČM (3). Starostou i místostarostou byli zvoleni titíž zastupitelé jako v minulém období. V tomto volebním období je počet členů rady města stanoven na sedm a nejsou to pouze členové koalice, ale jeden člen rady je členem US-DEU, která kandidovala ve sdružení pod názvem Pro naše město. V radě města jsou i dvě ženy. Tím koalice získala dalšího spojence pro hlasování v zastupitelstvu. Po období let (1998-2009) „neklidu“ a koalicích založených na těsné většině v zastupitelstvu města, přišlo období,

kdy koalice má naprostou většinu, může se tedy plně věnovat naplňování svých vizí o rozvoji města.

ODS jako pravicová strana sice stabilní podporu ve volbách od svých příznivců pravidelně získávala, nebyla však dostatečná, aby strana mohla ovlivnit dění ve městě. Sice v roce 2002 obsadila post starosty a místa členů v radě města, ale ne na dlouho. Její „vládnutí“ trvalo krátce přes 2 roky.

ČSSD nikdy nezískala post starosty ani místostarosty. Byla však součástí koalic, které ve městě měly rozhodující většinu k prosazení svých zájmů. Strana měla a má své zastoupení v radě města, kromě části volebního období 1998-2002 a následujícího volebního období.

KSČM v každých volbách do zastupitelstva města získala tři mandáty. To svědčí o stabilní podpoře obyvatel. Nikdy sice nezískala post starosty, avšak v roce 1998 a v posledních letech získala post místostarosty. Z tohoto ohledu je úspěšnější než ODS i ČSSD. Důležitá je však skutečnost, že do zastupitelstva byl zvolen vždy nejvýše jeden člen strany, a jak místostarosta v roce 1998, tak i současný je bez politické příslušnosti, pouze za stranu kandidoval.

KDU-ČSL nikdy ve volbách nezískala dostatečný počet mandátů, aby získala post starosty nebo místostarosty, byla však, se svým zpravidla jedním, maximálně dvěma zastupiteli, pověstným „jazýčkem na vahách“, právě ve volebních obdobích, kdy došlo k rozpadu koalice. Ve volebním roce 2010 již KDU-ČSL kandidátní listinu již sestavila.

Volba pro město vstoupila na politickou scénu v Jaroměři v roce 2002 a hned se stala součástí vládnoucí koalice. Obsadila post místostarostky a po rozpadu koalice i post starosty. Od té doby strana vládne dění ve městě. Všichni zastupitelé, kteří kandidovali za tuto stranu, jsou bez politické příslušnosti.

Tabulka č. 13: Přehled o počtu zastupitelů bez politické příslušnosti

	1994	1998	2002	2006	2010
zastupitelů	21	21	21	21	21
bez PP	15	10	14	11	16

Zdroj dat: <http://www.volby.cz/> ze dne 4.1.2011

Pozn.: Vlastní zpracování autorky

Z výše uvedených údajů lze tedy získat přehled o politické scéně ve městě Jaroměř. Dominantní úlohu v rámci kandidátních listin však nehrají členové politických stran, ale právě nezávislí kandidáti, kteří nejsou členy žádné politické strany. Ze složení povolebních koalic tak lze dovodit, že je spíše tvoří kandidáti bez politické příslušnosti. Ti již od roku 1994 jsou ve vedení města Jaroměř.

Tabulka č.14: Počet kandidátek, zastupitelek a starostek ve volbách do zastupitelstva města

	1994	1998	2002	2006	2010
kandidátek	16	13	27	28	22
zastupitelky	2	1	3	3	5
starostky (místostarostky)	0	1	(1)	(1)	0

Zdroj dat: <http://www.volby.cz/> ze dne 4.1.2011

Pozn.: Vlastní zpracování autorky

Starosta města Jaroměř byl zvolen, kromě roku 2006, vždy z kandidátky vítězné strany. Starostkou byla žena zvolena pouze jednou. Další dvě volební období obsadila žena post místostarostky. Z výše uvedené tabulky je zřejmé, že ženy sice kandidují, ale do zastupitelstva se probouje sotva čtvrtina. Při nahlédnutí do kandidátních listin zjistíme, že ženy jsou umísťovány spíše na spodní část kandidátní listiny a tak tvoří spíše „křoví“. Při celkovém počtu kandidátů 147 při posledních volbách v roce 2010, je počet žen kandidátek 22 opravdu malý. Co se týká politické příslušnosti, tak jak starostka, tak i místostarostka byla bez politické příslušnosti.

6.3. Participace občanů na územní samosprávě

Občané obce tvoří základ územní samosprávy. Úprava postavení občana obce je zařazena mezi obecná ustanovení zákona č. 128/2000 Sb., o obcích. Občanům obce jsou svěřena

rozsáhlá oprávnění, která jim mají umožnit podíl na územní samosprávě. Právo podílet se na správě veřejných věcí přímo nebo svobodnou volbou svých zástupců garantuje Listina základních práv a svobod. Fyzická osoba, která je státním občanem České republiky a v obci přihlášena k trvalému pobytu, je občanem obce. Dosažením věku osmnácti let, je občan obce zejména oprávněn volit a být zvolen do zastupitelstva obce, rozhodovat při referendu konaném v obci, účastnit se na zasedání zastupitelstva obce a v souladu s jednacím řádem se vyjadřovat k projednávaným věcem, vyjadřovat se k návrhu rozpočtu, jakož i podávat orgánům obce návrhy, připomínky a podněty. Mimo to jsou občané obce oprávnění požadovat projednáním určité záležitosti v oblasti samostatné působnosti radou obce nebo zastupitelstvem obce, přičemž taková žádost musí být podepsána nejméně 0,5 % občanů obce.

Nejlépe je míra účasti občanů na správě veřejných věcí viditelná na volební účasti při volbách.

Tabulka č. 15: Volební účast podle typu voleb v procentech (v Jaroměři)

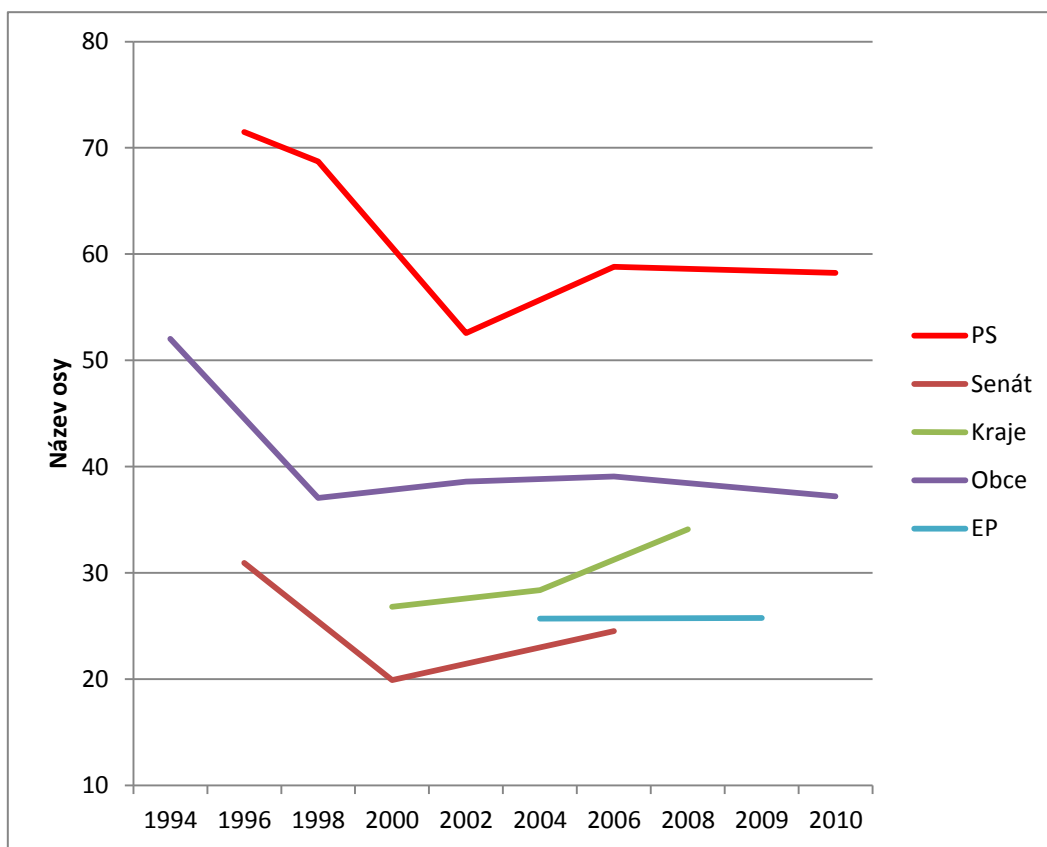
	1994	1996	1998	2000	2002	2004	2006	2008	2009	2010
PS		71,48	68,73		52,58		58,8			58,24
Senát		30,93		19,93			24,52			
Kraje				26,82		28,38		34,11		
Obce	52,04		37,07		38,58		39,09			37,22
EP						25,7			25,77	

Zdroj dat: <http://www.volby.cz/> ze dne 4.1.2011

Pozn.: Vlastní zpracování autorky

Z tabulky a grafu je patrné, že občané města Jaroměře považují volby do zastupitelstva města za druhé nejdůležitější, po volbách do Poslanecké sněmovny, což je i celorepublikový trend. Volební účast do zastupitelstva města se od roku 1998 pohybuje mezi 37 a 39 procenty a spíše klesá. Nejmenší zájem je o volby do zastupitelstva kraje, Senátu a Evropského parlamentu. Za zvýšením účasti na volbách do zastupitelstva kraje v roce 2008 je zřejmě skutečnost, že na předních místech kandidátek byli jaroměřští občané, kteří pak získali mandát. Stejná situace byla ve volbách do Senátu v roce 1996, kdy kandidoval občan Jaroměře a také mandát získal.

Graf č. 3: Volební účast podle typu voleb v procentech (v Jaroměři)

Další rovina participace občanů je spojena s uplatňováním jejich práva podílet se na správě věcí veřejných. Toto lze nejlépe zjistit z počtu občanů, účastnících se zasedání zastupitelstva města a z počtu občanů, kteří se chtějí vyjádřit k projednávaným věcem. Při konání zasedání zastupitelstva města Jaroměř se pořizuje prezenční listina zastupitelů, avšak přehledy o počtu zúčastněných občanů formou např. prezenční listiny chybí. K dispozici je tak pouze ústní vyjádření sekretářky starosty o malém počtu návštěvníků zasedání (průměrně dvacet návštěvníků), s tím, že vyjádřit své stanovisko k věci požaduje průměrně jeden občan. Pouze v případech větších akcí, např. prodeje domů do osobního vlastnictví, se občanů sejde více. Dle jejího vyjádření za poslední volební období se nikdo nevyjádřil ani k rozpočtu, ani nikdo nepřišel nahlédnout do závěrečného účtu. Tato skutečnost vystihuje naprostý nezájem občanů města o projednávané body programu zasedání zastupitelstva města a o dění ve městě.

7. Orgány samosprávy a jejich agenda

Město jako územní samosprávný celek je spravováno zastupitelstvem města. Dalšími orgány města je rada města, starosta, městský úřad. Zvláštním orgánem je komise k projednávání přestupků a městská policie.

Zastupitelstvo města Jaroměř jako klíčový orgán samosprávy má rozsáhlé pravomoce dané zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích. Na základě vyhrazených pravomocí zastupitelstvo města zřídilo příspěvkové organizace, jsou to Mateřská škola Lužická, Základní škola Na Ostrově, Základní škola Boženy Němcové, Základní škola Josefov, Školní jídelna Jaroměř, Školní jídelna Josefov, Základní umělecká škola F. A. Šporka, Dům dětí a mládeže Klíč, Městské muzeum, Městské kulturní středisko, Městská knihovna a Technické služby města Jaroměř. Dále zastupitelstvo zřídilo organizační složky města, kterými jsou První vojenskohistorické muzeum M. Frosta, Jednotka sboru dobrovolných hasičů Jaroměř a Pečovatelská služba. Zastupitelstvo města také založilo právnické osoby, kterými jsou Energetika s.r.o., Jaroměř, Městské lesy Jaroměř s.r.o. a Městské vodovody a kanalizace s.r.o., Jaroměř.

Zastupitelstvo města zřídilo, kromě zákonem stanoveného finančního a kontrolního výboru, také Osadní výbor Josefov, Osadní výbor Semonice, aby se občané těchto městských částí mohli vyjadřovat k záležitostem, které se dotýkají jejich okolí a navrhnout řešení pro zlepšení života. Výbor pro bezpečnost a pořádek byl poprvé zřízen v roce 2010 a navrhuje zastupitelstvu řešení bezpečnostní situace ve městě, např. zrušení videoloterijních terminálů a výherních hracích automatů v celém městě, neboť návštěvníci heren se po zavírací době dopouštějí rušení veřejného pořádku, spolupracuje s nízkoprahovým centrem Smajlík a dalšími neziskovými organizacemi, navrhuje, kde vybudovat bezpečnější přechod pro chodce, co dělat proti šikaně ve školách apod.

Městská policie v Jaroměři byla obnovena dne 25.6.2002, kdy zastupitelé města schválili obecně závaznou vyhlášku č. 4/1992 o zřízení a působnosti městské policie v Jaroměři. Městská policie tak navázala na historii městské policie z 1. Československé republiky.

Městská policie má působnost na území města Jaroměře. Na katastrálním území jiné obce může vykonávat činnost za podmínky, že je podepsána veřejnoprávní smlouva mezi touto obcí a městem Jaroměř. Pravomoce, povinnosti a činnost městské policie jsou vymezeny zákonem č. 553/1991 Sb., o obecní policii. Dále zákonem č. 200/1990 Sb., o přestupcích, zákonem č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a dalšími zákony.

Početní stav strážníků se postupně měnil, až se v roce 1997 ustálil na počtu devíti strážníků. Po deseti letech, v roce 2007, došlo k navýšení počtu strážníků na třináct. V prosinci roku 2010 zastupitelstvo města schválilo navýšení počtu strážníků na dvacet jedna. V současné době slouží u městské policie i čtyři ženy. V roce 2000 byla zprovozněna první kamera Městského kamerového dohlížecího systému (dále jen MKDS). V současné době je využíváno devět kamer MKDS. Od roku 2001 jsou ve službě využíváni dva služební psi. Od roku 2002 městská policie spolupracuje s výcvikovým střediskem služebních psů pohraniční stráže v Lubani v Polsku a od roku 2005 se Sudetským oddílem SG v Klodzku. V roce 2007 byly navázány kontakty s Věžeňskou službou v Čarnem v Polsku. Městská policie Jaroměř má katastrální území města rozděleno do čtyř okrsků. Do každého okrsku je přiděleno pět strážníků, kteří dohlíží na veřejný pořádek. Od 1.6.2002 poskytuje městská policie občanům Jaroměře bezplatnou službu, která spočívá ve vizuální kontrole rodinných domků a jiných objektů, které jejich majitel musí v době dovolené ponechat bez dozoru.

Rada města Jaroměř je orgánem samosprávy s rozsáhlými pravomocemi v oblasti samostatné i přenesené působnosti. Patří mezi ně jednak pravomoce radě města výslovně vyhrazené, které jsou zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích vymezeny taxativním způsobem v ustanovení § 102 odst. 2 a dále pak ostatní pravomoce, o kterých zákon hovoří v § 102 odst. 3. Rada města tedy zabezpečuje rozhodování ostatních záležitostí, pokud nejsou vyhrazeny zastupitelstvu.

Rada města Jaroměř svěřila ukládání pokut ve věcech samostatné působnosti (§ 58) odboru organizačnímu a vnitřních věcí v souladu s ustanovením § 102 odst. 2 písm. k). Rozhodování o uzavírání nájemních smluv na byty svěřila odboru majetku města v souladu s ustanovením § 102 odst. 2 písm. m).

Obce ve svých obecně závazných vyhláškách v některých případech umožňují povolování výjimek z povinností v těchto vyhláškách. Město Jaroměř v této oblasti není výjimkou. V obecně závazných vyhláškách města Jaroměř je stanoven konkrétní orgán, který je o výjimce oprávněn rozhodnout, tedy rada města. Rozhodování o výjimkách z obecně závazných vyhlášek je postup, jehož účelem je vydání rozhodnutí, jímž se v určité věci zakládají, mění nebo ruší právo nebo povinnosti jmenovitě určené osoby. Na tento postup je tedy nutno vztáhnout příslušná ustanovení zákona č. 500/2004 Sb., správní řád. Rada města tedy rozhoduje rozhodnutím podle správního řádu, nikoliv pouhým usnesením podle obecního zřízení či jiným mimoprocesním způsobem, např. neformálním přípisem starosty. Rozhodnutí o výjimce rovněž podléhá přezkumu na základě podaného odvolání či přezkumu v přezkumném řízení. Rada města Jaroměř však o výjimkách rozhoduje pouhým usnesením, což je v rozporu se zákonem. Jako kolegiální orgán také nevydala jednací řád v souladu s § 134 odst. 5 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád pro rozhodování o výjimkách z obecně závazných vyhlášek, který by stanovil podrobnosti jednání tohoto kolegiálního orgánu, zejména odpovědnost za přípravu jednání, vyhotovení a zaslání rozhodnutí. Cílem jednacího řádu by mělo být zajištění efektivnosti jednání při zachování rychlosti a procesní ekonomie.

Rada města Jaroměř zřídila jako poradní a iniciativní orgán komise. Komise kulturní posuzuje žádosti o granty na kulturní akce ve městě. Komise pro sportovní a zájmovou činnost posuzuje žádosti o granty organizací a navrhuje radě města rozdělení grantů k zajištění sportovní činnosti sportovních klubů a organizací zabývajících se zájmovou činností pro děti a mládež. Komise bytová navrhuje podle žádostí občanů přidělení bytů zvláštního určení do domu s pečovatelskou službou. Komise stavební projednává návrhy žadatelů na změnu územního plánu, projednává a doporučuje postupy stavebních prací významných investičních akcí. Komise pro obřady a slavnosti sleduje životní jubilea občanů, vykonává návštěvy jubilantů a pořádá vítání občánků. Komise majetková vyjadřuje svá doporučení ve věcech koupě a prodeje majetku města. Komise pro životní prostředí posuzuje např. žádosti o kácení stromů ve městě a navrhuje postupy ke zlepšení životního prostředí ve městě. Komise regenerační a konverzní je poradní v oblasti památkové péče, neboť město Jaroměř má rozsáhlé památkově chráněné území. Komise fondu rozvoje a oprav nemovitostí na území města Jaroměře posuzuje žádosti občanů

města o poskytnutí půjčky z fondu rozvoje bydlení, které poskytuje město Jaroměř pro své občany na opravu domů a bytů.

Starosta zastupuje město navenek, stojí v čele městského úřadu. Jsou mu vyhrazeny činnosti uvedené zákoně č. 128/2000 Sb., o obcích. Ve své kompetenci zřídil jako zvláštní orgán - komisi k projednávání přestupků. Dále zřídil komisi pro sociálně-právní ochranu dětí, která řeší závažnější výchovné problémy nezletilých v zařízeních pěstounské péče, vykonává dohled nad svěřenými dětmi v pěstounské rodině. Starosta také řídí městskou policii.

Komise k projednávání přestupků byla zřízena již v roce 1990 s účinností zákona č. 200/1990 Sb., o přestupcích. Komise projednává přestupky občanů města Jaroměře a celého správního obvodu dříve na základě rozhodnutí Okresního úřadu v Náchodě, v současnosti po nabytí účinnosti zákona č. 500/2004 Sb., správní řád na základě veřejnoprávních smluv. Komise má členy z řad učitelů, městské policie, národnostní menšiny apod. Komise projednává přestupky proti pořádku v územní samosprávě, proti veřejnému pořádku, občanskému soužití a majetku, tedy v rozsahu daném zákonem č. 200/1990 Sb., o přestupcích. Komise jedná jako kolegiální orgán v souladu se zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád podle jednacího řádu.

Postavení a působnost Městského úřadu Jaroměř jako orgánu města upravuje zákon č. 128/2000 Sb., o obcích a v jednotlivých oblastech státní správy a samosprávy ve zvláštních zákonech. V oblasti samostatné působnosti plní Městský úřad Jaroměř úkoly, které mu uložilo Zastupitelstvo města Jaroměř nebo Rada města Jaroměř a pomáhá výborům zastupitelstva města a komisím rady města v jejich činnosti. Dozor nad výkonem samostatné působnosti města vykonává Ministerstvo vnitra České republiky. Dozor se provádí následně a zjišťuje se při něm soulad obecně závazných vyhlášek města se zákony a soulad usnesení, rozhodnutí a jiných opatření města se zákony a jinými právními předpisy. Přenesená působnost je v základním rozsahu svěřena městu zvláštními zákony, vykonávána městským úřadem s výjimkou věcí, které patří do působnosti jiného orgánu, zejména rady města nebo zvláštního orgánu. Městský úřad Jaroměř je zároveň pověřeným obecním úřadem i obecním úřadem obce s rozšířenou působností. Správním obvodem při

výkonu přenesené působnosti je správní obvod města Jaroměř stanovený zákonem. Dozor nad výkonem přenesené působnosti vykonává Krajský úřad Královéhradeckého kraje.

Rada města Jaroměř schválila organizační řád městského úřadu. Struktura městského úřadu je hierarchická – starosta, místostarosta, tajemník, odbory, útvary a oddělení. Starosta provádí činnosti v rámci své působnosti dané zákonem. Místostarosta zastupuje starostu v jeho nepřítomnosti. Starosta i místostarosta mají každý ve své gesci odbory a útvary. V praxi toto rozdělení znamená, že při předkládání materiálů radě města, musí být věc nejprve projednána a schválena příslušným gestorem. Tajemník plní úkoly statutárního orgánu zaměstnavatele vůči zaměstnancům a úředníkům města zařazeným do městského úřadu. Je odpovědný starostovi za plnění úkolů vyplývajících z usnesení rady města a zastupitelstva města a za plnění úkolů městského úřadu v samostatné i přenesené působnosti. Tajemník se zúčastňuje zasedání zastupitelstva města a schůzí rady města s hlasem poradním.

Odbor plánovací a finanční zpracovává návrhy rozpočtu, sestavuje zprávy o jeho plnění, zpracovává výkazy, kontroluje uzávěrky příspěvkových organizací, komplexně zpracovává účetnictví města a jeho organizačních složek a orgánů. V přenesené působnosti provádí správní řízení na úseku výherních hracích přístrojů, na úseku místních a správních poplatků (poplatek ze psů, odpadů, tomboly). Spolupracuje s jednotlivými odbory na úseku evidence pohledávek, evidence majetku, sledování čerpání rozpočtu apod. Zabezpečuje součinnost s finančním a kontrolním výborem a komisemi rady města. Odbor vede souhrnný přehled dotací, upozorňuje na případné nedostatky. Zpracovává návrhy na obecně závazné vyhlášky a směrnice týkající se místních poplatků, účetnictví, rozpočtování a hospodaření města a příspěvkových organizací.

Odbor organizační a vnitřních věcí organizačně zajišťuje chod městského úřadu, zajišťuje státní správu v oblasti evidence obyvatel, občanských průkazů, cestovních dokladů, výkon pověřeného matričního úřadu a agendu plynoucí z přestupkového zákona. Odbor vede evidenci movitého majetku včetně inventarizace, zajišťuje spisovou službu, zajišťuje materiálně a organizačně veškeré volby, referenda, podílí se na sčítání lidu, domů a bytů. Odbor zabezpečuje řádné zveřejňování dokumentů na úřední desce a informačních tabulích

po městě. Vede centrální evidenci a vyřizuje stížnosti, petice a žádosti o informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Zabezpečuje provoz CzechPointu, eGon centra, provoz datových schránek pro město Jaroměř a obce ve správním obvodu. Zajišťuje zprovoznění centrálních registrů a právní servis pro městský úřad, zastupitelstvo a radu města.

Odbor školství, kultury a tělovýchovy zajišťuje výkon státní správy a samosprávy ve školství, tj. koncepce vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy ve městě, vytváření podmínek pro činnost školských subjektů a jejich kontrolu v oblasti hospodaření se státními prostředky. Zajišťuje úkoly samosprávy v oblasti kultury, tj. rozvoj kultury ve městě, spolupráce a metodické řízení kulturních zařízení a spolků, členství města ve sdruženích měst. Dále úkoly samosprávy v oblasti tělovýchovy, sportu a zájmových činností a vytváří finanční podmínky pro tyto činnosti (granty a dotace). Zabezpečuje vydávání Jaroměřského a josefovského zpravodaje a Infoservisu včetně distribuce a inzerce.

Odbor majetku města spravuje nemovitý majetek města. Vede evidenci budov, staveb technologických celků, pozemků a trvalých porostů. Vede nemovitý majetek ve správě organizací zřízených městem. Zajišťuje pronájmy a prodeje nemovitostí a veškeré úkony spojené se správou, opravami a údržbou nemovitostí v majetku města včetně správy bytů. Zajišťuje provoz plaveckého areálu, zimního stadionu a Areálu sportovních a volnočasových aktivit. V oblasti investic zajišťuje vypracování projektové dokumentace pro územní a stavební řízení na investiční akce města. Zajišťuje výběrová řízení, provádí technický dozor investora na stavbách města. Zodpovídá za dodržení rozpočtu jednotlivých investičních akcí. Dále zpracovává prognózy rozvoje města v souladu se zásadami generelu města, navrhuje pořadí přípravy a realizace investic. Zabezpečuje regeneraci kulturních památek.

Odbor sociálních věcí a zdravotnictví zajišťuje základní poradenskou činnost v řešení individuální sociální situace klienta, agendu dávek sociální pomoci, hmotné nouze a příspěvků na péči, bydlení, na kompenzační pomůcky, zvýšené životní náklady, na úpravu bezbariérového bytu apod. Kurátor pro dospělé pomáhá osobám vracejícím se z výkonu

trestu, vykonává preventivní, poradenskou a výchovnou činnost. Kurátor pro mládež vykonává dohled nad nezletilými a mladistvými, výchovnou péči, spolupracuje s rodinami, zastupuje práva nezletilých u soudního jednání. Odbor vykonává funkci opatrovníka pro dospělé, soudem omezené ve svých právech. Odbor dále pracovává plány pro rozvoj sociální služeb v regionu, řídí terénní pracovníky, zajišťuje humanitární sbírky, zpracovává žádosti o dotace, zpracovává projekty na granty.

Odbor výstavby zajišťuje činnost stavebního úřadu v rámci přenesené působnosti výkonu státní správy podle zvláštních zákonů. Provádí územní řízení a vydává územní rozhodnutí, provádí stavební řízení, vydává stavební povolení a kolaudační souhlas. Vydává územní souhlasy, vyřizuje ohlašování staveb nebo stavebních úprav. Vykonává funkci stavebního úřadu v rámci rozšířené působnosti pro obce správního obvodu v plném rozsahu. Pořizuje a posuzuje územně plánovací dokumentaci a územně plánovací podklady v celém správním obvodu, zajišťuje digitalizaci všech změn provedených v územním plánu města. Provádí kontrolu a památkový dozor při údržbě a opravách památek v regionu, vede evidenci památek celého správního obvodu, vydává stanoviska k obnovám kulturních památek.

Odbor životního prostředí zajišťuje výkon státní správy v rámci rozšířené působnosti na úseku působnosti zákona o vodách, vodovodech a kanalizacích, zákona o rybářství, o ochraně zemědělského půdního fondu, zákona o ochraně přírody a krajiny a dalších zákonů v souvislosti s ochranou životního prostředí. Vydává tedy např. rozhodnutí o povolení čistíren odpadních vod, povolení ke kácení dřevin. Odbor zabezpečuje vydávání koordinovaných stanovisek, ukládá pokuty za porušení zákonů. V samostatné působnosti vede agendu v souvislosti s komunálním odpadem veterinární péčí a přechodným psím útulkem, dále agendu kácení dřevin rostoucích mimo les a také výsadby zeleně.

Odbor dopravy a silničního hospodářství vykonává státní správu v rámci rozšířené působnosti a státní dozor v působnosti zákona o pozemních komunikacích na místních a veřejně přístupných účelových komunikacích v celém správním obvodu. Dále vykonává státní správu jako speciální stavební úřad, dále vykonává státní správu v působnosti zákona o silniční dopravě, o provozu na pozemních komunikacích, získávání a zdokonalování odborné způsobilosti k řízení motorových vozidel, apod. pro celý správní obvod.

Projednává přestupky související s dopravou, vede registr řidičů a vozidel a další agendy vzniklé v souvislosti s činností odboru v rámci stanovené působnosti.

Působnost Odboru obecní živnostenský úřad vyplývá ze zákona o živnostenských úřadech. Vykonává činnosti v rozsahu stanoveným zákonem o živnostenském podnikání, o ochraně spotřebitele, o zrušení státního tabákového monopolu. Odbor vydává živnostenské listy a vydává rozhodnutí o jejich zrušení. Rozhoduje o udělení a zrušení koncesních listin, rozhoduje o provozování živnosti průmyslovým způsobem. Zapisuje údaje do živnostenského rejstříku. Provádí kontroly a ukládá pokuty za porušení zákonů ve své působnosti. Od 1.5.2004 zajišťuje evidenci zemědělských podnikatelů a od 1.8.2006 Centrálním registračním místem pro podnikatele.

Odbor informatiky zajišťuje vazby na informační systémy veřejné správy. Zpracovává návrhy na pořízení jednotného a kompatibilního technického a programového vybavení. Zodpovídá za koncepci, tvorbu a rozvoj informačních systémů úřadu a zajišťuje jejich provoz. Dále spravuje internetové aplikace městského úřadu, včetně webových aplikací a aktualizuje data. Zajišťuje správu a administraci geografických informačních systémů a jejich prezentaci.

Útvar vnitřní kontroly a auditu provádí následné veřejnosprávní kontroly u příspěvkových organizací, interní audity u města Jaroměř a plní další úkoly vyplývající ze zákona o finanční kontrole.

Útvar obrany a krize plní úkoly v souladu s krizovým zákonem a zákonem o integrovaném záchranném systému. Dále plní úkoly související s obranou státu, podílí se vyhodnocování objektů, které za stavu ohrožení státu mohou být napadeny, plánuje opatření k vytvoření nezbytných podmínek pro zajištění životních potřeb obyvatel, fungování státní správy a samosprávy.

S rozšiřováním pravomoci územních samosprávních celků vyvstala otázka kontroly těchto subjektů. Tato kontrola přichází především zvenčí a směřuje dovnitř systému. Existuje kontrola realizovaná Parlamentem České republiky, Nejvyšším kontrolním úřadem,

Veřejným ochráncem práv, vládou České republiky, soudy, popř. jinými institucemi. Zvláštním typem kontroly je kontrola nad samostatnou a přenesenou působností obcí. Jako o nové formě můžeme hovořit o kontrole ze strany veřejnosti. Právní systém České republiky předpokládá maximální zapojení občanů, jejich aktivní podílení se na správě věcí veřejných. Kontrola ze strany veřejnosti je uplatňována zejména formou petic a stížností, účastí občanů na veřejných jednáních orgánů veřejné správy. Režim vyřizování petic je upraven zákonem č. 85/1990 Sb., o právu petičním. Vyřizování stížností proti nevhodnému chování úředních osob nebo proti postupu správního orgánu je upraveno v § 175 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád. Povinnost vyřizování stížností na úrovni obcí vyplývá nejen z ustanovení správního řádu, ale i z paragrafů upravujících oprávnění občanů obce a z dalších kompetencí orgánů obce. Rada města Jaroměř stanovila vnitřním předpisem pravidla pro vyřizování petic a stížností.

Tabulka č. 16: Přehled o počtu podaných stížností

rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
celkem	44	45	39	36	27	30	29	21	15	10
§ 175					2	3	3	5	7	5

Zdroj dat: Evidence městského úřadu ze dne 30.10.2011

Pozn.: Vlastní zpracování autorky

Tabulka č. 17: Přehled o počtu podaných petic

rok	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
počet	1	2	0	3	0	2	4	0	0	2

Zdroj dat: Evidence městského úřadu 30.10.2011

Pozn.: Vlastní zpracování autorky

Listina lidských práv a svobod ve svém čl. 17 zakládá právo na informace a jemu odpovídající povinnost informace poskytovat. Za informování veřejnosti o činnosti obce odpovídá na základě § 103 odst. 4 písm. e) zákona o obcích starosta. Obec může informovat širokou veřejnost o své činnosti na úřední desce, elektronické úřední desce, na zasedání zastupitelstva obce a jiným způsobem v místě obvyklém. Na základě aktivity žadajícího, lze hovořit o informování prostřednictvím nahlížení na obecním úřadě a žádosti

o poskytnutí informace podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

Město Jaroměř má zřízenou úřední desku v souladu se zákonem, kde zveřejňuje své záměry, obecně závazné vyhlášky a nařízení, uzavřené veřejnoprávní smlouvy, písemnosti související se správním řízením a další dokumenty v listinné podobě. Úřední deska je pro veřejnost nepřetržitě přístupná. Pro čitelnost v nočních hodinách je dobře osvětlená. Úřední deska splňuje po formální stránce všechna kritéria stanovené zákony. Jsou zde kontaktní údaje správního orgánu i adresa elektronické úřední desky.

Město Jaroměř pro lepší informovanost obyvatel má ve všech svých místních částech zřízeny informační tabule, kde také zveřejňuje zásadní listiny, jako např. obecně závazné vyhlášky, záměry města prodat, směnit nebo darovat nemovitý majetek nebo ho pronajmout. Město také vydává od roku 1990 místní tisk a to Jaroměřský a josefovský zpravodaj a od roku 2004 také Infoservis. Obě tiskoviny zdarma dodává všem obyvatelům prostřednictvím České pošty „do schránek“.

Zákonná povinnost zveřejňování obsahu úřední desky způsobem umožňujícím dálkový přístup stanoví § 26 správního řádu. Město Jaroměř má zřízeny internetové stránky, na kterých je odkaz na úřední desku. Internetové stránky jsou přehledně členěné a je možné zde najít nejrůznější informace z dění na úřadě, či z oblasti kultury, sportu a pod. Jsou zde zveřejněna usnesení rady města a zastupitelstva města, některé vnitřní předpisy úřadu, což má význam např. při zadávání zakázek, či vymáhání pohledávek nebo formuláře, které mohou občané využít pro vyřizování svých záležitostí. Občané se mohou také prostřednictvím těchto stránek přímo dotazovat vedení města na problémy, které souvisejí se životem ve městě.

Zastupitelstvo města Jaroměř zasedá v současném volebním období pravidelně každý měsíc, do konce roku 2011 dokonce po čtrnácti dnech či třech týdnech. V minulém volebním období po jeden a půl měsíci. Ve volebním období 2002 - 2006 se zastupitelé scházeli za dva a půl měsíce. O termínu a místě zasedání jsou občané informováni

prostřednictvím úřední desky a místního tisku. Zasedání zastupitelstva města jsou veřejná a občané jsou zde informováni o činnosti orgánů města.

Povinnost zveřejňovat určité údaje způsobem umožňujícím dálkový přístup stanoví zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím. Každý občan se může obrátit na město se žádostí o informace a město ji musí poskytnout, pokud to umožňuje zákon. Poskytnutou informaci pak město musí zveřejnit. Z výroční zprávy o poskytnutých informacích se dovídáme, kolik takových žádostí bylo podáno. Městu Jaroměř byly doručovány žádosti o informace od počátku účinnosti zákona, ale ani jedna informace není zveřejněna, jak ukládá zákon. Rovněž ceník, podle kterého lze žadatele vyzvat k úhradě nákladů spojených s poskytnutím informace je zastaralý, z roku 2000, kde již ani ceny poštovního neodpovídají současným hodnotám.

Tabulka č. 18: Přehled o počtu podaných žádostí o informace

rok	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011
počet	4	6	3	2	4	4	8	2	11	8	5	3

Zdroj dat: <http://www.jaromer-josefov.cz/> ze dne 30.10.2011

Pozn.: Vlastní zpracování autorky

8. Závěr

Město Jaroměř leží na soutoku tří řek v Královéhradeckém kraji a má 12.770 obyvatel. Vlivem reformy veřejné správy stalo obcí s rozšířenou působností. Správní obvod je nejmenší v kraji. Ve správním obvodu města není žádná obec s pověřeným úřadem. Město vykonává tedy jak samosprávu a základní státní správu, tak je i pověřeným úřadem i obcí s rozšířenou působností. Objem agend, který vykonává městský úřad jako orgán města, se zvýšil o výkon státní správy v rozsahu rozšířené působnosti. Diplomová práce ukázala, že ne všechny agendy jsou vykonávány v souladu se zákonem. Rada města povoluje výjimky z obecně závazných vyhlášek pouhým usnesením. V této věci je třeba, aby rada města vydala jednací řád a určila v organizačním řádu městského úřadu odbor, který bude agendu vést a připravovat materiály pro jednání rady města jako kolegiálního orgánu. Dále bylo zjištěno, že v agendě poskytování informací zcela chybí zveřejňování informací na úřední desce a ceník za poskytování informací je zastaralý. K nápravě tohoto závadného stavu postačí vytvoření odkazu na webových stránkách města, kde ve vhodném formátu poskytnuté informace budou zveřejňovány. Návrh jednacího řádu a návrh ceníku za poskytnutí informací formou vnitřního předpisu jsou výstupy této diplomové práce.

Starosta ze zákona nemůže ovlivňovat výkon státní správy. Avšak v případě, že ve struktuře městského úřadu chybí tajemník, nebo v případě jeho nepřítomnosti, plní jeho úkoly, tedy i kontroluje výkon státní správy starosta. Ovlivňovat výkon státní správy může starosta i prostřednictvím výběru zaměstnanců, ale také tajemníka, neboť tajemníka jmenuje a odvolává rada města se souhlasem krajského úřadu. Starosta a potažmo rada města tedy mají velký vliv na výkon státní správy. A v případě obce s rozšířenou působností tento vliv je větší o správní obvod.

Ve městě mají některé politické strany svoji základní organizaci. Jsou to ČSSD, KSČM, ODS a KDU-ČSL. Všechny strany navrhují pravidelně své členy a další kandidáty do voleb do zastupitelstva města. Pouze KDU-ČSL do posledních voleb své kandidáty nenavrhl. Základní organizace stran nejsou početné. Strany proto doplňují své kandidátní listiny o osoby bez politické příslušnosti.

Občané volí spíše právě kandidáty bez politické příslušnosti, jak vyplývá z volebních výsledků, v zastupitelstvu města je jich vždy většina. Volební účast občanů na volbách do zastupitelstva města je spíše nižší, pohybuje se mezi 37 – 39 % v posledních letech. Pouze volby do Poslanecké sněmovny mají vyšší účast. O jiné volby není skoro zájem. Z toho vyplývá, že občanům záleží spíše na dění ve státě a v obci, než v Evropském parlamentu, Senátu nebo kraji. Účast žen na kandidátních listinách se pohybuje kolem 15 %, do zastupitelstva se však proboují maximálně tři až pět. Ženy v radě města zastoupení vždy mají, ve vedení města na postu starostky byla žena pouze jednou, další dvě volební období byla žena na postu místostarostky.

Povolební koalice jsou složeny z větší části ze zastupitelů bez politické příslušnosti. V Jaroměři se ukazuje, že pravíkoví i levíkoví mohou spolupracovat ve prospěch města a vykonávat dobře veřejnou správu. Vývoj tedy ukazuje, že občanům Jaroměře nezáleží na politické straně, ale na osobnostech.

Dalším ukazatelem participace občanů je jejich aktivní přístup na správě věcí veřejných. Občané Jaroměře se neúčastní zasedání zastupitelstva města, nevznášejí dotazy, nevyjadřují svá stanoviska a za poslední volební období se k rozpočtu nikdo nevyjádřil, ani nepřišel nahlédnout do závěrečného účtu. Také počet žádostí o informace rok od roku klesá. Stížností a petic, kterými by se občané domáhali nějaké nápravy, bylo podáno také zanedbatelné množství. Tato skutečnost svědčí o naprostém nezájmu občanů o dění ve městě. Co způsobilo tuto situaci, se lze jen domnívat. Je možné, že to zapříčinila složitá ekonomická situace, která již delší dobu doléhá na občany, právě tak jako neutěšená politická kultura vrcholných politiků. Občané se více zajímají o svůj život, než o dění „na úřadě“. Vzhledem k osobnímu nepřátelství vedení města a opozice (od 2004), je každý, byť dobrý návrh opozice smeten koaliční většinou. Proto je opozice v Jaroměři nečinná.

9. Seznam literatury

Balík, S. Česká komunální politika v obcích s rozšířenou působností. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury, 2008. ISBN 978-80-7325-144-4

Brůna, M. Veřejná správa (po 1. lednu 2003). Praha: Institut pro místní správu, 2003

Čmejrek, J. Obce a regiony jako politický prostor. Praha: Nakladatelství Alfa, s.r.o., 2007

Čmejrek, J., Kopřiva, R. Základy veřejné správy. Česká zemědělská univerzita v Praze, Provozně ekonomická fakulta, 2007

Mertlík, P., Jaroměř na přelomu tisíciletí. Brno: Albert, 1999, ISBN 80-85834-74-X

Ostatní zdroje

Na portálu „<http://portal.gov.cz/>“ byly dohledány Zákony dostupné v roce 2010 a 2011:

zákon č. 128/2000 Sb., o obcích v platném znění

zákon č. 491/2001 Sb., o volbách do zastupitelstev obcí a o změně některých zákonů v platném znění

zákon č. 500/2004 Sb., správní řád v platném znění

zákon č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím v platném znění

zákon č. 85/1990 Sb., o právu petičním v platném znění

[http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/ciselnik_obci_\(cisob\)](http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/ciselnik_obci_(cisob)) ze dne 22.10.2010

http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/obyvatelstvo_lide ze dne 22.10.2010

[http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/24003E05E8/\\$File/4032080114.xls](http://www.czso.cz/csu/2008edicniplan.nsf/t/24003E05E8/$File/4032080114.xls) ze dne 22.10.2010

<http://www.volby.cz/> dostupné v roce 2010 a 2011

<http://www.jaromer-josefov.cz/> dostupné v roce 2011

Seznam tabulek

Tabulka č. 1: Volební účast podle typu voleb v procentech (v celé ČR)	24
Tabulka č. 2: Počet obcí v českých zemích v letech 1921-2010	26
Tabulka č. 3: Kandidáti – ČSSD	41
Tabulka č. 4: Kandidáti – KSČM	42

Tabulka č. 5: Kandidáti – KDU-ČSL	43
Tabulka č. 6: Kandidáti – ODS	43
Tabulka č. 7: Kandidáti – VPM	44
Tabulka č. 8: Výsledky voleb - rok 1994	45
Tabulka č. 9: Výsledky voleb - rok 1998	46
Tabulka č. 10: Výsledky voleb - rok 2002	46
Tabulka č. 11: Výsledky voleb - rok 2006	47
Tabulka č. 12: Výsledky voleb – rok 2010	47
Tabulka č. 13: Přehled o počtu zastupitelů bez politické příslušnosti	51
Tabulka č. 14: Počet kandidátek, zastupitelek a starostek ve volbách do ZM	51
Tabulka č. 15: Volební účast podle typu voleb v procentech (v Jaroměři)	52
Tabulka č. 16: Přehled o počtu podaných stížností	62
Tabulka č. 17: Přehled o počtu podaných petic	62
Tabulka č. 18: Přehled o počtu podaných žádostí o informace	64

Seznam grafů

Graf č. 1: Volební účast podle typu voleb v procentech (v celé ČR)	25
Graf č. 2: Struktura ekonomicky aktivního obyvatelstva v Jaroměři	39
Graf č. 3: Volební účast podle typu voleb v procentech (v Jaroměři)	53

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Návrh ceníku za poskytování informací	69
Příloha č. 2 – Návrh jednacího řádu Rady města Jaroměř pro udělování výjimek z obecně závazných vyhlášek	71

10. Přílohy

Příloha č. 1 – Návrh ceníku za poskytování informací

Vnitřní předpis města Jaroměř č. XX/2011 Sazebník úhrad za poskytování informací v roce 2012

Článek 1 Základní vymezení

Ve smyslu zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím ve znění pozdějších předpisů, se stanoví tímto vnitřní předpisem dle příslušných ustanovení nařízení vlády č. 173/2006 Sb., o zásadách stanovení úhrad a licenčních odměn za poskytování informací podle zákona o svobodném přístupu k informacím, následující pravidla

Článek 2 Úvodní ustanovení

1. Povinný subjekt, kterým je pro účely tohoto předpisu město, orgány města (zastupitelstvo města, rada města, starosta, městský úřad) a orgán města - městská policie, je v souvislosti s poskytováním informací oprávněn žádat úhradu ve výši nepřekračující náklady vzniklé s pořízením a odesláním informace žadateli.
2. Jedná se především o přímé náklady na:
  - pořízení kopií
  - opatření technických nosičů dat
  - odeslání informací žadateli
  - mimořádně rozsáhlé vyhledávání informací

Tuto požadovanou úhradu je žadatel povinen zaplatit před poskytnutím informace, nejpozději však do 60 dnů ode dne oznámení její výše.

Článek 3 Sazebník úhrad nákladů za poskytnutí informací

1. Náklady na pořízení kopií a tisk

KOPIROVÁNÍ A TISK			
FORMÁT	PROVEDENÍ	JEDNOSTRANNĚ	OBOUSTRANNĚ
A4	ČERNOBÍLE	1,- Kč	2,- Kč
A3	ČERNOBÍLE	2,- Kč	4,- Kč
A4	BAREVNĚ	5,- Kč	8,- Kč
A3	BAREVNĚ	9,- Kč	14,- Kč

2. Náklady na opatření technických nosičů dat

Disketa 3,5“ - 7,- Kč

CD - 8,- Kč
DVD - 12,- Kč

3. Náklady na odeslání informací žadateli

Jedná se o souhrn nákladů na balné a poštovní služby.

Balné představuje paušální částku ve výši 15,- Kč v případě, že se nejedná o listovní zásilku. V opačném případě se od jeho účtování upouští.

Náklady na poštovní služby představují aktuálně platné ceny za poštovní služby ve vnitrostátním a mezinárodním styku dle platných Poštovních podmínek České pošty, s.p.

Pro případy, kdy budou zpoplatněny i další elektronické služby (datová schránka, e-mail opatřený elektronickým podpisem, fax), bude za tyto úkony účtována jednotná sazba ve výši 10,- Kč.

4. Náklady na mimořádně rozsáhlé vyhledávání informací

Pro tyto účely se stanovuje paušální částka ve výši 171,- Kč za 1 hodinu prací spojených s vyhledáváním požadovaných informací vyplývající z průměrných nákladů na mzdy zaměstnanců města vč. povinných odvodů.

Článek 4 Cena

V cenách, které jsou uváděny v Článku 3, bodech 1. až 4., je započítána i DPH a ceny jsou konečné.

Článek 5 Závěrečná ustanovení

Tento vnitřní předpis byl schválen usnesením Rady města Jaroměř č. xxxxx ze dne xxxxxx s účinností ode dne 1.1.2012.

Ing. Jiří Klepsa
starosta města

Příloha č. 2 – Návrh jednacího řádu Rady města Jaroměř pro udělování výjimek z obecně závazných vyhlášek

JEDNACÍ ŘÁD Rady města Jaroměř

Tento jednací řád je vydán v souladu s ustanovením § 134 odst. 5 zákona č. 500/2004 Sb., správní řád v platném znění (dále jen „správní řád“) pro udělování výjimek z obecně závazných vyhlášek města Jaroměř.

Rada města Jaroměř jako kolegiální orgán má sedm členů, předsedou je starosta. Všichni členové rady města jsou oprávněnými úředními osobami ve smyslu § 15 odst. 4 správního řádu. Schází se podle potřeby a jednání svolává předseda.

Jednací řád stanoví podrobnosti jednání tohoto kolegiálního orgánu, zejména odpovědnost za přípravu jednání, vyhotovení a zasilání rozhodnutí. Cílem jednacího řádu je zajistit efektivnost jednání při zachování rychlosti a procesní ekonomie.

Správní řízení o udělení výjimky z obecně závazné vyhlášky je výkonem samostatné působnosti. V řízení o udělení výjimky z obecně závazné vyhlášky města se rada města řídí správním řádem. Řízení vede předseda.

Kolegiální orgán po poradě rozhoduje hlasováním. Kolegiální orgán je způsobilý se usnášet, je-li přítomna nadpoloviční většina všech jeho členů; usnesení je přijato nadpoloviční většinou hlasů přítomných členů.

Hlasování řídí předseda. Členové hlasují jednotlivě, předseda hlasuje naposled. Protokol o hlasování kolegiálního orgánu podepisují všichni přítomní členové a osoba, která byla pověřena sepsáním protokolu. Po podepsání je protokol vložen do obálky a zapečetěn.

Je-li podáno více návrhů na rozhodnutí, je o nich hlasováno v pořadí, v jakém byly podány. Rozhodnutí vyhláší předseda. Písemné vyhotovení rozhodnutí zpracovává předseda, případně jeho koncept předá referentovi věcně příslušného odboru, který vyhotoví čistopis.

O námitce podle § 14 odst. 2 správního řádu rozhoduje usnesením kolegiální orgán jako celek, hlasovat nemůže ten jeho člen, proti němuž námitka směřuje.

Za přípravu jednání je odpovědný předseda, který spolupracuje s referentem věcně příslušného odboru. Příprava jednání obsahuje zejména:

- stanovení dne a hodiny jednání
- seznámení členů rady města se spisem

Rozhodnutí, usnesení, jakož i jiné úkony podepisuje předseda.

Agendu a spisy ve věci udělování výjimek z obecně závazných vyhlášek vede referent věcně příslušného odboru. Zajišťuje rovněž rozesílání rozhodnutí, je přítomen jednání a sepisuje protokol.

Tento jednací řád byl schválen Radou města Jaroměř dne xxxxx usnesením č. xxxx a nabývá účinnosti dnem následujícím po dni jeho schválení.

Ing. Jiří Klepsa
starosta města